

Kalaallit Nunaanni timersorneq

Siunissami atortussanut timersorfissanut
aalaffiusinnaasunullu innersuussutit

Maaji 2026 /

Peter Forsberg, Frederik Petersen
aammalu Evald Bundgaard Iversen

Idrættens
Analyseinstitut

SDU

Kalaallit Nunaanni timersorneq

Siunissami atortussanut timersorfissanut
aalaffiusinnaasunullu innersuussutit

Allaaserinnittut

Peter Forsberg, Frederik Petersen aammalu Evald
Bundgaard Iversen (CISC)

Ilanngussisut allat

Allan Ørskov Boserup, Birgitte Westerskov Dalgas
& Jens Høyer-Kruse

Saqqissuisoq

Kirsten Sparre

Ilioraasoq

Katja Høiriis

Suliarititsisoq

Tlmersoqatigiit Kattuffiat

Naqitaq

1. naqitaq, Aarhus, maaji 2026

Saqqaa

Tlmersoqatigiit Kattuffiat

Saqqummersitamit assit

Timersoqatigiit Kattuffiat allanik
allassimasoqanngikkaangat

Akia

Saqqummersitaq akeqanngitsumik
aaneqarsinnaavoq uani www.idan.dk

ISBN

978-87-94468-88-6 (pdf)

Saqqummersitsisoq

Idrættens Analyseinstitut

Vester Allé 8B, 3.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Issuaasoqassaguni paasissutissat
suminngaaniit aaneqarsimanersut
erseqqissaatigineqartariaqarpoq.

Ilinniartitsineq

Aallaqqaasiut	3
Misissuinermi peruserineqartoq	4
Peqataasuniit innersuussutit	5
Aallutamat najoqqutassiassat pitsaasut nalinginnaasumik innersuussutigineqarput	6
Aallutat pitsaassusissaasa eqqumaffigineqarnerulernissaat innersuussutigineqarpoq	9
Nunatsinni timersorneq pillugu ilisimasatut paasissutissatullu tunngavigineqartut	12
Imm. 1: Nunatsinni timersornikkut ilisimareertariaqakkat	12
Meeqqat inuusuttullu timersoriaasiat	12
Inersimasut timersoriaasiat	14
Nunatsinni innuttaasut nunamilu sumiiffii	16
imersornerup aningaasaqarnera	18
Inatsisartut inatsisaat timersornermut timigissarnermullu tunngasoq	20
Atortussat pillugit periusissiaqarnerup pingaaruteqassusia	21
Imm. 2: Nunatsinni kommuneni timersornikkut atuuttut	22
Avannaata Kommunua	23
Kommune Kujalleq	26
Kommune Qeqertalik.....	29
Qeqqata Kommunua	32
Kommuneqarfik Sermersooq	36

SDU

Idrættens
Analyseinstitut

Allaqqaaasiut

Timersoqatigiit Kattuffiat sinnerlugu misissuinerit inernerinik una nalunaarussiaq imaqarpoq, suliarinnittuullutik Idrætens Analyseinstitut (Idan) aammalu Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) Syddansk Universitet'imiittoq.

Misissuisoqarneratigit Timersoqatigiit Kattuffiata kissaati-gaa tamakkiisumik ilisimallualernissaa nunatsinni timersornermut atortut suut pigineqarnersut, aammalu innuttaasut pisariaqartitaannut naapertuunnersut. Tamatuma saniatigit kommunet atortunik atuinissaminnut ineriartortitsinissaminnullu periusissioornissaannut sumiiffinnillu timersorfigalugillu aalaffiusinnaasunik peqalernissaannut Timersoqatigiit Kattuffiata ikorfartorusuppai,

Misissuineq aasami 2024miit aasaq 2025 tungaanut ingerlanneqarsimavoq. Kommunent tallimaasunut tunngasuvoq aammalu Kalaallit Nunaannut paasisassarsiortoqarsimalluni, tassani kommuneni timersornermut sunnigfimmullu qitiusumik suliaqartuusut Idan'imiit aammalu CISC-miit apersorneqarsimapput. Misissuineq aallaavigalugu nalunaarusiami saqqummiunneqarput innersuussutit arlal-

lit, atortut atorlugit qanoq amerlanerit timiminnik aalatinneqarsinnaanerit tunngassuteqartut.

Nalunaarussiaq makkununga immikkoortiterneqarsimavoq:

- Siulliullugu [timersortartunut innersuussutaasartut](#) saqqummiunneqarput kalaallit amerlanerit timiminnik atuinerulernissaat anguniarlugu kiisalu tulluuttunik atorluarneqarsinnaasunillu timersornermut atortoqalerniassammata.
- Tullinguullugit misissuinermit ilisimalikkat nalunaarsuutitaasullu toqqammavii nassuiaatigineqassapput. Tassani Immikkoortoq 1mi [timersornikkut timillu aalatitarnertigit ileqquusut](#), taavalu Kalaallit Nunaanni immikkut atukkatut toqqarneqarsimasut kiisalu [timersornerup tungaatigit najoqqutassat](#) eqqumaffigineqarput, immikkoortumi 2mi [kommuneni tallimaasuni timersornermut tunngasut](#) eqqumaffigineqartut atortussanut tunngatillugu aammalu timersornermut tapiissutaasartunut tunngatillugu.

Misissuinermi periuserineqartoq

Ilisimasat assigiinngitsorpassuit pineqarput, sukarsuarnut sisamanut agguanneqarsinnaasutut immikkoortinneqarsinnaasut:

Sukaq 1: Innuttaasunik ilisimannineq

Nunatta Naatsorsueqqissaartarfianeersut kisitsisit aallaavigalugit innuttaasut katitigaanerat ineriartornerat, inuusutissarsiutitigut aningaasarsiutitigullu inissisimanagerat kommunit, illoqarfii nunaqarfillu akorngannut agguataarlugit.

Sukaq 2: Ileqqoralugu timersoriaatsit aalariatsillu

Idan-ip meeqqanik inuusuttunillu (2015 aammalu 2019imi) immersugassanik apersuilluni misissuiner aallaavigalugu aammalu CISC'p paasiniaariaatsit assigiinngitsut atorlugit paasissutissanik katersinera aammalu itisiliilluni paasiniaalluni misissuineri suliniummut 'Nunarput Aalanagerullugit'-mi apersoneqartunit 14iniit utoqqaanerut peqataaffigineqartumik aallaaveqarlutik. Timersortartuunerup aalallunilu ileqqorineqartut pillugit paasisaqartitsilluarsimavoq, taamaasillunilu ineriartornerata oqaluttuassartaa malinnaavigineqarsinnaasimalluni.

Sukaq 3: Aningaasaqarneq, atortut aaqjissuussaanelu

Idan-ip siornatigut nunatsinni timersornermut tunngatillugu misissueqqissaarneranit aallaaveqarpoq (kingullermik 2018) kommunit ikiorsiullugit misissuinerit eqqortuunersut nalilersuiffigeqqissaarneqarsimallutik. Aningaasatigut nalunaarsuutit aningaasanut inatsimmiit, Timersoqatigiit Kattuffiata ukiumoortumik nalunaarutaniit aammalu ESGmiit kommunenilu kontoplaneniit aaneqartarsimapput. Kommunit timersuutit atortunut tapiisarnera aamma paasiarneqarsimavoq timersoqatigiiffinnullu tapiissuteqartarnerinut malittarisassai misissorneqarsimallutik.

Sukaq 4: Ingerlatsineq, aqutsineq atortunillu atuineq

Kommunenit tamani illoqarfinni annerni paasisassarsiornerit aallaavigineqarput. Tassani kommuneni atorfillit timersornermut akisussaasuusut ulluinnarni ingerlatsinerat, timersornermut atortut, aammalu ajornartorsiutaasut periarfissaasullu pillugu apersoneqarsimapput. Timersortarfinni pisortaasut timersortarfimmi kaajallaqatigineqaatigalutik apersoneqarsimapput kikkut atuisuunerat, atorneqarnera aammalu aserfallatsaaliinissamut iluarsartuussinissamullu tunngasut pillugit. Apersuinerit paasissutissat pissarsiat, nalunaarsukkanik ilaartorlugit, kommuneni politikkit aammalu 2015imiit amigartoorutaasut kiisalu aserfallatsaaliinermut pisariaqartitat ingerlanneqarsimapput Ilinniartitaanermut, Kulturqarnermut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmiit.

Sukaq 3 aamma 4mut tunngatillugu paasissutissanik katersiniarneq aporfissaqartarsimavoq.

Sukaq 3mi anguniagaasimavoq timersornermut atortut 2018miilli atortunut tunngatillugu aningaasaqarnermullu paasissutissartaanik nutarterinissaq, kommunenullu attaveqarneq kinguaraluttuinnarsimagami, akissutigineqartullu pitsaassusaat assigiinngiaartorujussuusimallutik. Aningaasaqarnermullu tunngatillugu Nunatta Naatsorsueqqissaartarfianiittut kisitsisit assersuukku-minaassimaqaat kommunit assigiinngitsumik kontereeriaaseqartaramik.

Sukaq 4 kommunit tamaasa tikeraartussaagaluarlugit illoqarfimmut pingaernerinnarmut tikilluni apersuinissaq kisimi pisinnaasimavoq. Kommuneni arlalinni timersornermut tunngatillugu ingerlatsiviit illoqarfinnut ataasiakkaanut siammarneqarsimagamik, taamaattumik ataatsimoorussamik tamakkiisumillu nalunniginnilernissaq ajornartarsimalluni.

Timersornermut tunngatillugu tamakkiinerusumik ilisimannilernissamut nalunaarusiaq iluaqutaqaaq, tamakkiisumillu ilisimannilernissamut naammagani. Sammineqartut arlallit siunissami sukumiinerusumik misissuiffigineqarnissartik pisariaqartikkamik iluaqutaassagaluaqaat ilisimasaqarfignilernissaat.

Atuisunut innersuussutit

Misissuinerit aallaavigalugit Idan aammalu CISC kommunenut arlalinnut, Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmuut atorisaqarfinnullu ataasiakkaanut innersuussusiorsimapput.

Kalaallit Nunaannimi timersornermut atortoqarnissamut periusissiaqarluni suliaqarnissamut tapersersuinissaq suliami siunertaavoq, kalaallit amerlanerpaat timiminnik atuisalerniassammata, timersornermilu atortut pitsaasut tulluuttullu pigineqalernissaat qulakkeerneqarniassammata.

Atuisut killiffiisa sumiinneri

Innersuussutit atuisunut eqimattanut marlunnut avinneqarimasunut tulluuttuupput, taakkua marluullutik timersornermut atortut assigiinngitsutigut sunniuteqarfigisarpaat:

1. **Qaffasissumi inissisimaffik**, aaqqissuussaasumik ilusilersugaasumillu najoqqutassaqaqtitsisut (naalackersuisoqarfik kiisaslu kommuneni Timersoqatigiit Kattuffianni qaffasinnerpaamik aalajangiisartut)
2. **Iliuseqartutut inissisimaffiusoq**, ingerlatsinermik aqutsinermik aammalu ulluinnarni atortunik atuisut (atorfillit, kajumissutsiminnilu suliaqartartut timersortarfinni, kommuneni aqutsisut aammalu Timersoqatigiit Kattuffianni sulisut)

Innersuussutit eqqumaffigalugit

Innersuussutit immikkoortunut pingasunut pingaarnertut aallaveqarput, timersornermut atortunut pingaaruteqarlunnartunik:

- Aningaasaqarneq
- Aserfallatsaaliuineq
- Ingerlanneqartullu

Iliuseqartutut inissisimaffiusoq ullumikkut aningaasaqarnermut aserfallatsaaliuinissamullu tunngasunik eqqumaffiginninnerorpasippoq, aallutat inissaqartinneqannginnerulutik. Ingerlatassat peqatigiiffinnut ingerlatsisunullu allanut isumagisassanngortinneqaannartarput, tamannali aporfartitsisinnaasarpoq kalaallit timersornerulissagunik atortut tamatumunnga iluaqutaasussaammata.

Taamaattumik innersuussutit oqimaaqatigiinnerulersitsinissamut siunertaasarput taamaasilluni aningaasat aserfallatsaaliinerillu assigiimmik pingaarnersiorneqarsinnaaniassammata, ingerlatat ilanngullugit eqqumaffigineqarnerulernissaat ilanngullugu.

Taamaattoqassappallu qaffasinnerusumi inissisimasut najoqqutassarsiorariaqarput sinaakkutaasinnaasunik, ulluinnarni ingerlataqartunut tapertaasinnaasunik. Taamaattumillu aalajangiisartut qaffasinnerusumi inissisimasut inissisimaffimmik sumiinneranik eqqumaffiginnilluarnissaat pingaaruteqarpoq, ingerlatsinermut ineriartortitsinissamullu najoqqutassaqaqtitsisusussaagamik.

Pingaarnersiuinermi pingaarnertit

Timersornermut atortunut suliaqarnissamut tunngatillugu misissuineq aallaavigalugu qulinik inassuteqartoqarpoq. Tallimat qaffasinnerusumik inissisimasunut tunngasuupput tallimallu ingerlatsillutik atuisunut tunngasuullutik.

Kommunet atortullu arlallit suliaqarfigineqalereerput, ilaat suli misillitarneqarsimangitsut. Qullerpaami inissisimasut najoqqutassanik pitsaasunik sinaakkusiornissaat pingaaruteqaaq, iliuseqarlutik suliaqartut iliuseqaannarsinnaaniassammata.

Misissuineq tunulequtaralugu aammalu Idan'ip CISC'llu timersuutitut tunngatillugu suliai aallavigalugit ingammik pingaarnersiuisoqarnissaa innersuussutigineqarpoq:

- **Innersuussut 1: Kommuneni tamani atortoqalernissamut periusissiorortoqassasoq**
- **Innersuussut 2: Nunatsinni timersorneq pillugu ilisimasanik paasissutissanillu katersisuartoqassasoq**
- **Innersuussut 5: Timersornermut atortut silami aallutaqartitsinissat pitsanngorsarfigisussaavaat**

Innersuussutit taakkua pingasut timersornermut atortut pillugit suliaqarnermut tunngaviullunnarput innersuussutit allat ilanngunnissaannut tapertaallarsinnaallutik.

Qullersatut inissisimasunut innersuussutit ingerlattanut najoqqutassaqaqarnissamut tunngasutigut

Qullersatut inissisimasunut innersuussutit ingerlatsisutut inissisimasut atortunik atuilluernerulernissaat tapersersussavaat, taamaalilluni aningaasaqarnikkut aserfallatsaaliuinikkullu atugarissaartoqarsinnaaniassammat.

Innersuussut 1: Kommuneni tamani atortoqarnermut tunngatillugu periusersior-toqarli

Kommunet timersornermi atortunut tunngatillugu erseqqarissunik periusissiusapput. Naak Inatsisartut timersornermut timigissarnermullu tunngatillugu inatsisaatigut kommunet ukiumoortumik pilersaarusiortarnissaminnut pilersaarusiornissaminnut pisussaaffilerneqaraluarlutik kommunet arlaalluunniit atortuminnut tunngatillugu periusissiaqanngillat. Arlalitsigut timersortarfiup piffissarititaannut tapiinermullu aalajangersakkanut innersuussisuteqaannartarput.

Periusissiap akissuteqarfigisariaqarpai:

- Atortumut tunngatillugu suna siunertaanersoq?
- Aningaasaqarnermut, aserfallatsaaliuinissamut ineriartortitsinnissamullu tunngatillugu kommune qanoq pisussaaffitsigut inissisimasuuva?
- Timersornermut atortut atuisunut sorlernut tulluut-tuuppat?

Periusissiaq atortunut tamanut attuumassuteqartari-aqarpoq, eqimattakkuutaarnissaallu tulluussinnaavoq makkua malillugit:

- Inuttaqarneq: Atortut annerit sulisoqakkajuttarput, atortut atuarfinniittut sulisoqartannginnerusut.
- Piginnittuuneq: Kommunep atortuutai kommunemit aqunneqartarput, namminersortuusut siulersuisoqartartut, peqatigiiffiniit kommuneniillu sinniisoqartitaasartut.

Kommune pingaarnertut/salliulluni tapiissuteqartartuavoq kommunep namminersortuusullu pigisaannut, atortullu tamarmik pigineqartut innuttaasut timersornissamikkut timillu aalatinnissaatigut periarfissaqarnis-

saannut tapiissuteqartussaagamik. Periutsilli assigiinn-gitsuunissaat pisariaqarpoq, kommunet nammineerlutik aalajangiinnaagamik kommunemi timersuutitut atortunik ineriartortitsinnissaminnut, namminersamik pigineqartut atortulersorneqarnerinut tunngasut siulersuisua akisussaaffigigaat.

Periusissiornermi alloriarnerit pingaaruteqartut:

- Timersornermut atortoqarnermut tunngatillugu kommunikkaartumik periusissioritsi.
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu atortut tamaasa ataatsimoorussamik nalunngisaqarfigilersigit, aamma timersuutitut nalinginnaasumik atorneqartartut nalerneqarneq ajortut ilanngullugit (soorlu atuarfinni ataatsimoorartarfiit, katersortarfiit, kulturip illui).
- Atortut inuttaqartarneri pigineqarnerilu aallaavilugit immikkoortitersigit.
- Atortut ataasiakkaarlugit siunertaat, aningaasaqarnerat, aserfallatsaalernerat, ineriartortinnissaat aammalu atuisut kikkunersut nassuiaatilersorsigit. Atortut mikinerit nassuiaateqarfiginerat naanneru-sinnaavoq.
- Paasissiuutissat aammalu ininik sunik kissaateqar-toqarneranik pisariaqartitaqartoqarneralu aallaavilugit periusissioritoqarluni, soorlu una misissuisi-maneeq atorlugu, ataavartumillu ilaartortarlugu.
- Innuttaasut, peqatigiiffiit allallu atuisut akuliutsis-sigit, atortoqarnermut periusissiorinissaq tamatigo-ortumik ineriartortillugu – peqatigiiffiit ilasortaann-gitsut ilanngullugit.
- Misilittakkanik paarlaasseqatigiittoqarsinnaann-gortissiuq, timersortarfiit inuttalersorneqartarneri, kommunet piginnittullu assigiinningsut akornganni naapitsiffiusumik.
- Periusissiaq ukiumoortumik nutarterneqartarli.

Innersuussut 2: Ilisimasat paasissutissallu nunatsinni timersornermut tunngasut katersorneqartuarlik

Misissuinerup ersersippaa, nunatsinni timersornermut tunngasut pillugit ilisimasanik paasissutissanillu pissarsinissaq ajornakusoortartooq. Siunnersuutigineqartut ataatsimoortillugit katersorneqarnissaat amigaataavoq (soorlu atortut aammalu kommunit timersornermut aningaasatigut tapiissuteqartarnerat) aammalu 'atuinerit' (soorlu inniminniinerit, timersuutininik atuinerit, timersornermut peqataanerit aammalu peqatigiiffiup ilaasortai). Nalunaarsukkat kommunemiit kommunemut assiginnigitsuugamik pissarsiassaakkajunnatillu.

Timersornermut tunngatillugu periusissiorluni suliaqarneq pitsanngorsaaffiginiarlugu ataatsimorussamik nalunaarsugaateqarnissap angujartuinarnissaa sulissutigineqartariaqarpoq, tamakkiisumik ilisimasaqarfigineqalerniassammata, uani misissuinerimi pilersissimasat. Isertut anillattullu eqqumaffiginissaat pisariitsumik aaqqissuunneqarsimassaaq, kommunit, illoqarfiit, inoqarfiit annerulaartut, nunaqarfiillu akornganniittut paasiuminartunngortillugit.

Ilummut tunngasortaat:

- Nunatsinni timersornermut atortut amerlassusaat suussusaallu
- Timersornermut tamakkiisumik aningaasartuutaat
- Ingerlatsinerimut iserfallatsaaliuinerimullu aningaasartuutit kommunit, illoqarfiit inoqarfiillu annerusut akornganni agguataarneqarsimasut
- Timersoqatigiiffinnut tapiissuteqartarnermut aningaasartuutaasut.

Silammut tunngasut:

- Peqatigiiffinni ilaasortat amerlassusaat (minnerpaamik kattuffiit ilaasortaasa amerlassusaat, nassuiaateqarnerukutsoorsinnaavorli)
- Inniminniinerit timersornermilu atortunik annerik atuinerit atornerqartartuusinnaapput.

Nittartakkamut ataatsimoorunneqartumut nalunaarsuutit paasissutissallu katersorneqarnissaat innersuussutaavoq, atuisut tamarmik ilisimasanut nutarterneqarsimasunut takunnissinnaalersillugit. Tassani aamma katersorneqarsinnaassapput:

- Tapiissuteqarnissamut malittarisassat kommunenut, illoqarfinnut nunaqarfinnullu atuuttut
- Kommunemut ataasiakkaanut atortunut tunngatillugu politikkeqarnissaq.

Innersuussut 3: Timersorfiit atortulluunniit annerit piviusorsior tumik aningaasatigut toqqammavilersissigut

Timersorfinnut atortunulluunniit aalaakkaanusumik aningaasaqarnikkut atugaqartitsilernissap qulakkeerneqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Aningaasaqarneq initoorujussuuvog – ingammik atortuni sulisoqarfiusunut tunngatillugu.

Tunuliaqutaq

Namminersortunit pigineqartut atortunut aningaasaqarneq namminneq isumagisarpaat, illuatungaali timersortarfinni pisortaasut siulersuisullu nukinnik atuingaartartut isertitassarsiornerminni, soorlu attartortitsinermikkut aammalu sumiiffinni ataasiakkaani timigissartarfiup ingerlanneqarnissaaanut tunngatillugu. Atortut nammineerlutik aserfallatsaaliniarsarisarpaat aningaasanik sipaarniarlutik. Kommunemiit taperneqarnissartik pinngitsoorsinnaangilaat, nalinginnaasumik peqatigiiffiit atuinerannut matussusiinerusarmata.

Kommuneni atortut kommunemi missingersuutitut ataatsimoortunut ilaatinneqartarput. Taamaattumillu timersortarfinni pisortanut aniingaasaqarniarneq inituallaarneq ajorpoq, nalusarpaalli missingersuutit assigiiaartut imaluunniit aningaasartuutissat allanngorartut nalimmassarneqassanersut.

Misissuinerit takutippaat, timersortarfinni pisortat siulersuisullu aningaasaqarniarneq assut pimoorutta-

raat. Taamaammallu atortunut eqqumaffiginninnissaq arlalitsigut pingaarnersiorneqakkajunneq ajorluni.

Taamaattumik innersuussutigineqarpoq, qaffasinnerusumik inissisimasut aningaasaqarnermut tunngatillugu akisussaaffimmik tigusinerusariaqartut, atuisutut inissisimasut atortunut ineriartortitsinermullu tunngasunut eqqumaffiginninnerulersinnaaniassammata.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Atortut annerit tamakkerlugit aningaasaqarnerat tamakkiisumik nalungisaqarfigilersiuk (kommunenit namminersortunillu pigineqartut) – maannakkorpiq imminnut assersuutigineqarsinnaanngimmata.
- Tamakkiisumik nalungisaqalerneq atorlugu iliuuseqarlutik inissisimasuusut piviusorsiornerusunik missingersuusiornissaanut ikiorsigut, taakkunani aserfallatsaaliuinissaq iluarsartuussinissarlu ilanngunneqassagaangata.
- Aallussisoqarnerulersitsigitsi – soorlu atortut nutaanik aallutaqarsinnaanissamut aqqtissiuusut pitsanngorsaataasulluunniit pilersillusigut.
- Atuisut akiliisalersinnaanissaat eqqarsaatigisiuk, aamma peqatigiiffinnut tunngatillugu, taakkumi atortut akeqanngitsumik atukkajuttarmatigut. Atuisoqarnerulersitsisinnaavoq ingerlatsinissamut ineriartortitsinissamullu aningaasasaqarnerulersitsisinnaalluni. Sunngiffimmi pas'sinik peqalernissamut ilanngussigitsi, innuttaasut akissakinnerusut peqataasinnaasuaannalersillugit.

AscentXmedia/Getty Images

Innersuussut 4: Aserfallatsaaliornissamut silamulu tulluarsaanissamut pilersaaruserioritsi

Aaqqissuussamik iliuseqartarnissaq pisariaqartinneqarpoq timersornermut atortut pitsaassuseqarnissaat qulakkeerniarlugu silamullu tulluarsarniarlugit.

- Kommuneni atortut kommunemi sanaartugaatinut ilanngullugit aserfallatsaaliorneqartarlutik.
- Atortut nammineq pigineqartut namminneq aserfallatsaaliornissartik isumagisarpaat arlalitsigullu naammattunik aningaasassaqartinneqarnissaat ajornartorsiutaasarsinnaasarluni.

Uuma misissuinerup takutippaa, atortut amerlasuut aserfallatsaaliorneqarnissaminnut kinguaattooqqasut assullu nungullarsimasut. Nuna tamakkerlugu aserfallatsaaliortitsinissamut pisariaqartitat allattorsimaffiat tamakkiisoq kingulleq 2015iminngaaneersuuvoq, taamatumik ullumikkut tamakkiisumik ilisimannilernissamut paasissutissanik amigaateqartoqarpoq. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq nunap qeriunaannartup aannera timersortarfiusunut atortunullu ajornartorsiortitsilersimasoq.

Sulisut siulersuisullu atortut akisussaassuseqartumik aserfallatsaaliorneqarnissaat pimooruppaat, suliassarli annertoqaaq, suliassanut aallanut akornigutaalartartuq, soorlu atortunik aallussisoqarnerulernissaanik suliniuteqarnissamut aporfiusarami.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Timersortarfii timersornermulluunniit atortut aserfallatsaaliorneqarnissaannut pilersaarut nutarterneqarli, pivisunngortinneqarnissaalu isumagisiuk. Nuna tamakkerlugu aningaasaliissutaasartunut qinnuteqarnissaq ilanngussiuk, kommunimmi tamarmik iluarsaassinissaminnut tassunga qinnuteqarsinnaasarmata.
- Timersornermut atortut aserfallatsaaliorneqarnissaat pingaarnersiorneqarnissaat isumagisiuk, suliassallu suliarneqarnissaat malinnaaffigisuarsiuk.
- Timersornermut atortut kommunet nalinginnaasumik sanaartukkat aserfallatsaaliugassaannut ilanngussigit.
- Timersornermut timimillu aalatitsinissamut pisariaqartinneqartut kvadratmeterit qassiunersut eqqarsaatigiuarsiuk. Nunatsinni silap pissusiata ingerlatsineq aserfallatsaaliornierlu akisutittaqaa, taamaattumik atortut pioreersut pitsaanerpaamik atorluarneqartartussaapput. Atortut nutaat pilersinneqarnissaat ingerlannissaallu akisusarput, taamaattumillu aatsaat pisariaqartinneqaraangata pilersinneqartassallutik.
- Atortut annerit ikorfartorsinnaavasi aserfallatsaaliornissamut pilersaaruserioritarnikkut, aammali aallutassanut piffissaqartoqarlunilu akissaqartoqarnissaa aamma isumagisariaqarparsi – ingerlatsinermuinnaanngitsoq iluarsartuussinerinnaanngitsumullu.

Innersuussut 5: Timersornermut atortut silami aallussisarnissamut pitsanngorsaataassapput

Timersornermi atortut kalaallit timersornissaannut timiminnillu atuillutik aalasarnissaannut pingaaruteqaqaat, misissuinerilli takutippaa, arlallit atortooreersut avataatigut assut aallussilluartartuusut – soorlu pinngortitamik, suliartornerminni imaluunniit suliassaasunik suliaqartarnermikkut.

Pinngortitami aallussisinnaasarnerit nunatsinni kalaalliussutsimut pingaarutilimmik ilaalluinnartuupput. Taamaattumik timersornermut atortut silami inuuner-mut pinngortitamilu aallutanut tapertaalluinnartuusari-aqarput.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Atortut pinngortitarlu atatilersigit: Timersornermut atortut annerit ilami atugassanik ilaartorsigit, soorlu ingerlaarfiliornikkut pisuttarfiliornikkulluunniit, pinngortitami aallutanut tunngaviliisinnaaniassamata.
- Pinngortitami aallutarineqarsinnaasat nalunaarsorsigit, pisuttarfii, ingerlaartarfii avatangiisinilu qanittumi tulluuttut suuneri nalunaarsorlugit.
- Pinngortitami aallunneqarsinnaasut tapersorsorsigit, soorlu anorimut oqquiffiliortoqarneratigut, issiaarfiliortoqarneratigut, perusersartarfiliornikkut, imerfiusinnaasunik pilersitsinikkut aammalu pisuttarfii qullilersornerisigit imaluunniit sumiiffimmi aallutassani qullilersuinikkut.

Aallussillutik inissimasunut innersuussutit suuneri eqqumaffiginerulernissaat

Aallussillutik inissimasunut (soorlu timersortarfinni pisortanut, atortunilu assigiinngitsuni sulisuusut) aningaasaqarnermut aserfallatsaaliuinissamullu tunngasunik eqqumaffeqarnerupput, aallunneqartartut arlalitsigut eqqumaffigineqannginnerusartut. Innuttaasut amerlanerit timiminnik atuinerulissappata aallussititsuusumik atortoqalernissaq pingaaruteqartorujussuuvog, ingammik innuttaasunut peqatigiiffinnut aaqqissuusaasumilluunniit neqeroorutaasunut peqataasannigitsut eqqarsaatigigaanni.

Assigiinngitsunik aallutsitsisoqalernissaanut akisussaaffigininneq assigiinngitsunut inissinneqarsinnaavoq:

- Timersornermut atortuni annerni sulisulinni atorfillit aallutassanut isumaginnittarsinnaapput.
- Atortunik inuttaqartanngitsuni akissusaaffik allani atortuniinissinneqarsinnaavoq, kommunemi ingerlatsivinni imaluunniit aallutamut sulisuusumut, illoqarfinni annerni aallutassanut assigiinngitsunik aallussisartuniilluni, kommunemi ingerlatsivimmi imaluunniit aallussinermi suleqataasumi, illoqarfinni annerni tamakkuningga suliaqartuniilluni.

Kommunet atorfilimmik akisussaasuusumik toqqaasariaqaraluarput, taassuma aallussinermi inissisimaffiit assigiinngitsut atortunut tunngasuusut malinnaaffigisinnaallugillu suliaqarfigisinnaalluarmagit.

Innersuussut 6: Atuisutut eqimattaniittuusunut arlalinnut inissaqartitsigitsi

Timersornermik atortut ullumikkut peqatigiiffinni ilaasortaasuniinnaq atornerqarnerusarput ingamik futsal, assammik arsarneq, volleyball, sulorarnerlu eqqaassagaanni. Timersornermut atortunik atuinissamut peqatigiiffiit amerlanerpaataasa aallutassatut akunnerit pigineqartut ulluinnarni pingasuniit sapaatillu akunnerata naaneraneersuusut atornerusarpaat. Peqatigiiffiit ulluinnarni nal. 15 kingorna sapaatillu akunnerata naanerani atuisuunerusarput.

Timersortarfiit attartorneqarnerisa agguataarneqarnerini arlalitsigut siornaammatt atuisimasunut agguataarinnut qulakkeerinnittarput aalaakaatitsillutillu, taamaalillutilli atuisussaagaluit nutaat mattuttarlugit.

Agguataarinneriaatsit atorneqartartup allangortinneqarnissaa pingaaruteqarpoq, innuttaasut amerlanerit atortunik atuisinnaanngortinniarlugit. Kommunet atortullu pisarnerniit siamasinnerusumik eqqartarnermikkut aalluttakkallu pingaarnersiorneqarneritigut ingammik piffissap aalajangersimasup iluani attartuisitsinissaq eqqarsaatigalugu.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Kaammattuisoqalersinneqarli timersoqatigiiffiit peqatigiiffiisa avataaniittunut aamma tapiisalernikkut, soorlu nalinginnaasumik timimik aalatitsilersitsisar-tunik aallutaqartartut tapiiffigisalerneqisigut.
- Kommune suleqatigineqarli ulluunerani akunnerit atorluarneqartarnissaat anguniarlugu, soorlu timiminnik atuisinnaanngooqqinniartunik sungiusaaner-nut utoqqaalluunniit timigissartarnissaannut.
- Piffissami pingaarnermi atuisunut nutaanut piffis-saliigitsi. Sulisoqarnerani sulisut aallutaqartitsisinaapput, peqataaqqaalersunut ajornanngitsumik peqataaffigineqarsinnaasunik aallussititsillutik.
- Fitnessertatoqatigiittartussanik neqerooruteqaritsi imaluunniit hal'ip natiani allatut sungiusartitsillusi, tamanna inimi minnermi aamma neqeroorutigineqarsinnaavoq.
- Pisuttuaqatigiittartunik, pisoqatigiittartunik, arpaqatigiittartunilluunniit aallartitsigitsi timersortarfiimmiit aallartittartussanik.

Innersuussut 7: Atortunik atorluaneruleritsi

Inniminniissamut immersortakkat atortunut aalajangersimasunut tunngasut takutippaat, peqatigiiffiit atuinerisa nalaanni ulikkaarlugu inniminniisoqartartoq (nal. 15-23 sapaatip akunneratalu naanerini). Danmarkimili misissuinerit takutippaat, inniminnikkat tallimarrarterutaat atorneqarneq ajortut – aamma piffissami atuiiffigiumaneqarnerpaaffiani. Tamatumaa takutippaa piffissami ulapaarfiusuni piffissap ilaani atortut atorneqarneq ajortut.

Misissuinerit takutippaat, inniminniinerit qanoq atorneqartigisarnernannik malinnaanerit assigiinngisitaartorujussuusartut. Sumiiffiit ilaanni timersortarfimmi pisortaasut peqataasut qassiuneri allattortarpei qanoq takkuttoqartigisarnersoq malinnaavigiumallugu. Tamannalu kommune suleqatigalugu aallartisarneqarsimasinnaavoq.

Aamma periarfissaavoq atortut qanoq atorneqartiginesut paasiniallugu atuisut apersonerisigut, ima aperalu-

ni: Timersortarfik ulikkaaginnavittarpa? Aallussisartut amerlanerit piffissami tassani timersortarfik attartorsinnaalluarluarpaat? Soorlu meeqqat minnerit timersortarfiup silinnerinnaa atorlugu assammik arsartarsinnaassagaluarpat, taamaasilluni amerlanerit ataatsikkut timiminnik atuisinnaangortinneqarlutik.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Inniminniilluni atuinerit taavalu qanoq atuisoqartiginera ilisimaarineqarlualersinnaammata. Aaqqsuussat malinnaaffigisigut atuisullu oqaloqatiginerini nalunaarsukkat uppersaataagineqarilik.
- Nalunaarsorsigut kikkut piffissamik amigaateqarnerisut – peqatigiiffiit akornganniunngitsaq, allanili eqimattaasinnaasuni.
- Atortorisat sulisoqartut sulisoqanngitsullu eqqumaffigisigut, qanorlu atorneqartarnerisut malinnaaffigalugu.
- Piffissamik atuineraaffiginiarneqartumi timersortarfik agguataarneqarsinnaanersoq eqqarsaatigisuk, taamaasilluni amerlanerit ataatsikkut atuisinnaangortinniarlugit.

Innersuussut 8: Ukiup nikerarnera atorluarsiuk

Inersimasut aalluttagaat arlalippassuit ukiup aalajangersimasup nalaani pisarput, kalaallillu aallussisarnerisa inissisimaffia kiisalu aallunneqartut suuneri ukiup ingerlanerani nikerartartuupput. Timersuutini arlalinni timersuutit peqataaffigineqartarneri nunatsinni pissartannngorniutivinnissaq sioqqullugu annertusisarpoq (GM).

Ukiuutilugu illup iluani sungiusarfissat pisariaqartineqarnerusarput, aasaanerani amerlanerit pinngortitamik atuinerusartut.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Piffissat siaruartersigit sammineqartartut suut qaqugukkut sammineqarnerpaasarnersut qaqugukkullu ikilisarnersut aallaavigalugit.
- Piffissami atuiffiunnginnerusumi anngussiffigini akkat allat atuisunngortinnissaat aallutassaniluunniit nutaanik misileraasoqartarli.

Innersuussut 9: Timersorfiusinnaasut pillugit amerlanerit eqqumaffiginninnerulersissigit

Kalaallit timersoriaasiat timimillu atuinnerminni ileqqi suunersut misissuiffigineqarsimasut takutippaat, meeqqat inuusuttullu 40 procentiisa eqqaminni timersuutit suuneri pillugit isummerneq ajortut. Imaappoq amerlasuut atortut ilisimasaqarfiginagillu atorneq ajorpaat, meeqqat inuusuttullu timersuutit piunerisa atorsinnaanerisalu ilisimalernissaat tulluutuuusullu paasinissaat pisariaqartoq.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Atortut peqatigiiffissinni atorneqarneq ajorput meeqqanut inuusuttunullu nalugunnaartissigit. Sumiiffiini naapissigit.
- Aallutassat taakkununga tulluuttut pilersissigit, peqatigiiffissinni atorneqarneq ajortut atorneqartilerlugit.

Innersuussut 10: Timersortunut peqataaneg ajortut eqqumaffigisigit

Innuttaasut timersortartut amerlanerulissappata, taava timersornermut atortut piusut taakkununga tulluuttussaapput. Ataani eqimattat timersortuunngitsut qanoq iliuseqarfigineqarsinnaaneri kikkuneri allassimapput:

Niviarsiaqqat

Niviarsiaqqat nukappiaqqaninngarnik timiminnik atuinninnerusarput.

- Unamminerit calliutinnagit, toqqissisimanartunik peqatigiiffiusinnaasunik neqerooruteqartitsileritsi.
- Niviarsiaqqat peqatigalugit neqeroorutaasinnaasut ineriartortissigut soorlu suleqatigiikkaartitsinikkut.

Inuusuttut

Inersimasunngoriartuaarnissamut ikaarsaariartorfiusumi piffissami timersuutitut peqataanissaq appariaateqartarpoq.

- Sunngiffimmi inuusuttunullumi klubbit suleqatigalugit inuusuttut peqatigiiffinni, akiliilluni aallutassanut imaluunniit nammineerluni aallunneqartartunit suleqateqaritsi.
- Pilersaarusiornermi inuusuttut peqataatissigut pigineqataasutut misigimaniassammata.
- Illoqarfinnut annernut nuussimasunut immikkut ittumik ilisarisimasaqalersitsilerniarlusi aaqqissuussigitsi.

Angajoqqaat meeqqallu

Angajoqqaat ileqqi meeqqanut sunniuttarput, taamaatumik ilaqtariit angajoqqaat meeqqallu peqataaffigisinnaasaannik timersoqataaffigineqarsinnaasunik pilersitsinissaq pingaaruteqarpoq.

- Angajoqqaat meeqqatillu assersuutigalugu eqaarsaaqatigiissinnaanerat, qiteqatigiissinnaanerat arsaqatigiissinnaaneralluunniit neqeroorutigisigit.
- Ataatsikkut aallunneqarsinnaasunik, tassa inersimasut meeqqallu ataatsikkut immikkulli aallutaqarsinnaanerat neqeroorutigisiuk.

Inersimasut

Inersimasorpassuit namminneq aallutaqartarput.

- Eqaatsunik neqerooruteqaritsit, soorlu timersortarfiup ammaneri taavalu inniminneeqaarnani timersorfiusinnaasunik neqerooruteqaritsi.
- Silami eqimattakkuutaarluni sungiusaqatigiinnerit aaqqissuussigut, soorlu ammalortunngorluni sungiusarneq imaluunniit arpaqatigiiaanik.
- Najukkami arpaffissanik cykel'erfissanilluunniit suliaqaritsi, nalunaarsorsigillu qanoq takitiginersut qanorlu oqitsiginersaq ilungersunartiginersorluunniit allattarlugu.

Inuiaqatigiinni sanngiinnerit

Innuttaasunut sanngiinnerusumik inissisimasunut timersorneq peqatigiiffiulersinnaasarpoq.

- Inuiaqatigiittut imaluunniit peqatigiiffittut neqeroorutigisigit timersuutit toqqissisimanartumik peqataatitsisumillu aaqqissuussaasut, najukkami tamakua misilittagaqarfiulluarpata.
- Peqataasunut immikkut ilitersuisinnaasumik peqaleritsi, peqataaniartut ikorfartorneqartutut misigisimaniassammata, aallartinnerminniluunniit tapersorsorneqartutut misigisimanerussammata.

Innuttaasut utoqqaanerusut

Utoqqaanerusut 55inik ukiulinnit utoqqaaneri timiminnik atuinninnerusarput, timimilli atuinerit peqqinnartuupput.

- Peqatigiiffiit allallu tulluuttut peqatigalugit peqataatitsiniarlusi suliniuteqaritsi.
- Timersortarfiup atorneqannginnerata nalaani utoqqaanerusunut ulluunerani aallunneqarsinnaasunik neqerooruteqaritsi.

Nunatsinni timersornikkut ilisimasanik nalunaarsukkanillu toqqammaveqarnissaq

Innersuussutigineqartut nalunaarsuutininik ilisimasanillu toqqammaveqarlutik suliaapput, misissuineq aallaavigalugu suliaallutik. – Ilisimasanik toqqammaveqarneq atorlugu nalunaarsuup sinnera suliaavoq marlunnullu avinneqarsimalluni:

- Imm. 1 Nunatsinni timersornermi ilisimasat toqqammavineqartut aallaavigalugit suliaavoq. Innuttaasut timersornikkut timimin illu atuisarnerat aallaavigalugu suliaalluni, Nunatsinni innuttaasut aammalu nunap immikkoortuani timersornerup aningaasaqarnikkut inatsisitigullu toqqammavii aallaavigalugit.
- Imm. 2 Nunatsinni kommuneni tallimani timersuutaasartut suunerinik ilisarittisuuvoq. Tassani atortut timersonermullu tapit aallaavigeqarlutik.

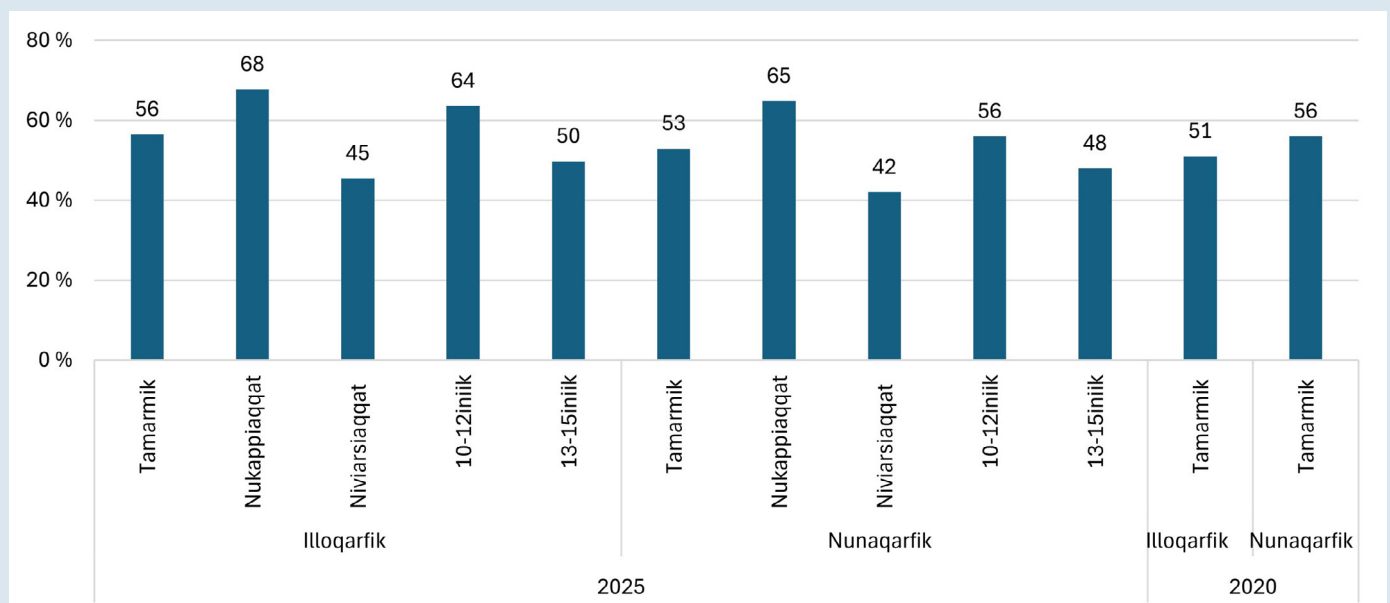
Imm. 1: Nunatsinni timersornerup tunuliaqutai pillugit ilisimasat

Meeqqat inuusuttullu timersoriaasii

Kalaallit meerartai 2025imi 10-15inik ukiullit timersornerup timigissarnerullu tungaatigut ileqqi suunersut pillugit apersorneqarput. Illoqarfinnut nunaqarfinnullu tunngatillugu peqataasarnert misissuinermit qitiutinneqarput. Illoqarfinni nunaqarfinnilu aperineqartut affai nalinginnaasumik timersorlutillu timigissartartuullutik akissuteqarput, pingasuugaangamik pingajuat akisar-toq timersortarsimagaluarluni maannakkut timersorneq ajorluni. Tallimaagaangamik ataateq akissuteqartarpoq timersortartuunani. Tassa 2015imi aammalumi 2020imi misissuinermit assingusorujussuarmik akissuteqartoqarpoq.

2015imi 2020imilu misissuinermit niviersiaqqat nukappiaqqaninngarnik ikinnerusut timersortartuupput, 2025imi misissuinermit kingullermi aamma taamatut inissisimapput. (Takuuk takussutissiaq 1). Ingammik 13-15inik ukiullit niviersiaqqat nukappiaqqal-lu tamarmik timersorpiarunnaartarput. Illuatungaani illoqarfinni nunaqarfinnilu meeqqat timersortarnerat annikitsuarsu-armik assigiingissuteqarpoq. Nuuk 2025imi misissuinermit peqataatinneqanngilaq. Siusinnerusukkut misissuinermit Nuummi timersortartut illoqarfinnut allanut sanilliullutik amerlanerulaartarput.

Takussutissiaq 1: Meeqqat timersortartut qassiunersut suaassusaannut, ukiuinut najugaqarfinnullu immikkoortiterlugit (pct.)

Takussutissiami ersersinneqarpoq apeqqutip 'Nalinginnaasumik timersortarpit/timigissartarpit?' akissutaasa immikkoortinneqarnerat. Akissutaasut tamarmiullutik aammalu suaassutsimut ukiunullu immikkoortiterlugit inissinneqarsimapput illoqarfimmut (n=379) nunaqarfimmut (n=257) naleqqiuttarlutik. Taakkua sanisigut illoqarfinni nunaqarfinnilu kisitsit katinneri aamma takutinneqarput aamma 2020imut tunngatillugu. Aallerfik: Eske et al., 2025 & Eske et al., 2020.

Aallutat nuannarineqarluartut

Isikkamik arsarneq 2025imi aallunneqarsimasuni meeqqani inuusuttunilu illoqarfinneersunit nunaqarfinneersunillu nuannarineqarnerpaajuvoq. Illoqarfinni meeqqat inuusuttullu quliugaangata sisamat arstartarput, nunaqarfinni marluugaangata aappaa arstartartuusoq. Illoqarfinni nunaqarfinnilu isikkamik arsaannermut tulliuvoq arpanneq, pisuttuarterneq, futsal, nalunnguarneq, eqaarsaarnerlu aallunneqarnerpaasarput, peqataaffigineqartarnerili assigiinneqaaq (takuuk takussutissiaq 2). Tassa 2015imi aammalumi 2020imi aallunneqartartut taakkua aamma nuannarineqarnerpaajusimapput.

Nukappiaqqat isikkamik arsarnerusarput, futsal'ertutik piniarlutilluunniit. Niviarsiaqqat pisuttuarterusarput, arpallutik, nalunnguarlutik eqaarsaarlutilluunniit – isikkamik arsaannerup saniatigut. Suiaassutsini marluusuni arpanneq qasuaallisarnerlu assigiikannersumik nuannarineqartuupput. (takuuk takussutissiaq 2).

Aamma sumi najugaqarneq assigiinneqarsuteqarpoq. Nunaqarfinni niviarsiaqqat pisuttuarlutillu arsarneq nuannarineraat illoqarfinni niviarsiaqqanut sanilliikkaanni, illoqarfinmiut qasujaallisarlutillu eqaarsaarnerlu aallunneqarsaraat. Arpanneq, piniarneq, eqaarsaarneq qimussernerlu nukappiaqqat nunaqarfinniittut aallunneqarsaraat, illuatungaani illoqarfinmiut nukappiaqqat assammik arsarneq aallunneqarsaraat.

Timersorneq nammineq ingerlatinngikkaanni peqatigiiffinni aallunneqartarpoq

Meeqqat amerlanerit ukiuni kingullerni nammineerlutik timersornerusarput – nunaqarfinni quliugunik arfineq pinga-

sut namminiissutiginerusaraat illoqarfinni pingasuugaangamik marluk nammineerlutik timersornerusarput. Peqataasut arfiniliugaangamik ataaseq peqatigiiffinni timersoqataasarpoq, tamanna 2015imut aammalu 2020mut sanilliullugu qaffasinnerulaarnerusimavoq.

Nukappiaqqat timersoqatigiiffinni peqataaneruserput nivarsiaqqanut sanilliutillutik. Assigiinneqarsuseq taanna 2020mi takussaangikkaluarpoq. 2020imimi nivarsiaqqat nukappiaqqaninngarnit nammineerluni aallutassanik aallussisarnerusimagaluarput, 2025imili nunaqarfinni nivarsiaqqanut taamaallaat atuutilersimavoq.

Peqqutaasut peqataanissamullu aporfiusartut

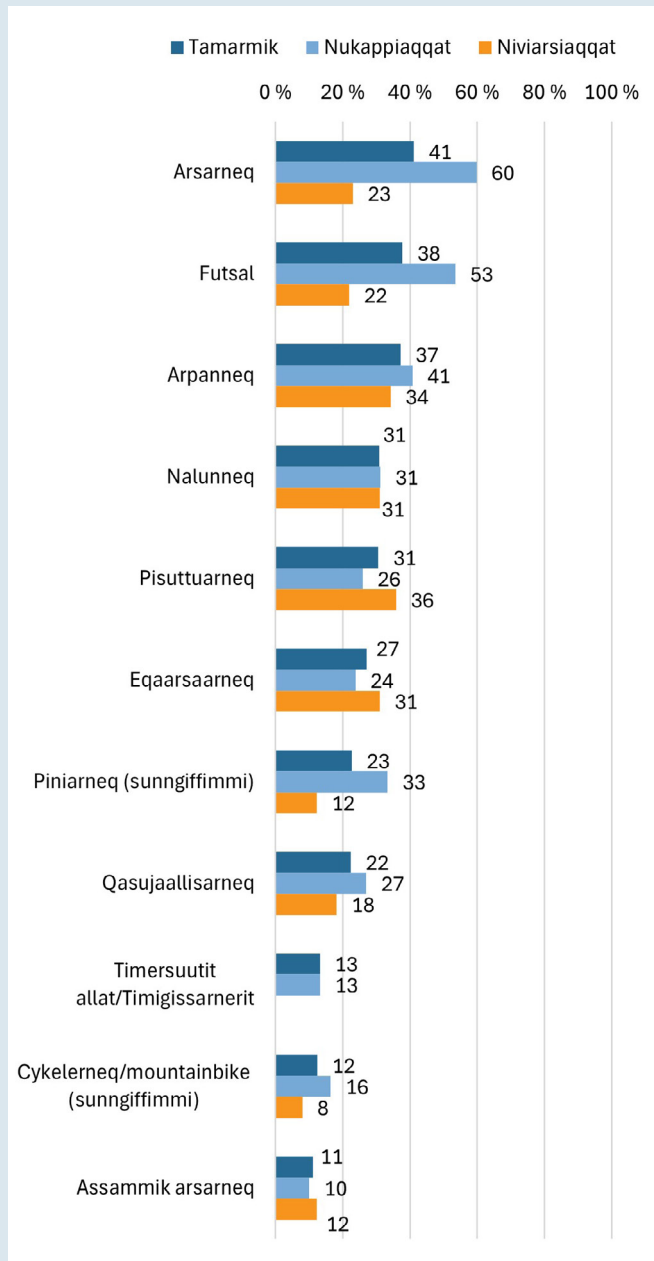
Angajoqqaat timersortariaasiat aalajangiisorujussusarpoq; angajoqqaat minnerpaamik aappaa timersortaruni taava meeqqap timersornissaa aamma takussaanerulersinnaasarpoq. Tamannalu misissuinerne pingasuusuni atuuppoq meeqqat inuusuttullu akornganni illoqarfinni nunaqarfinnilumi.

Meeqqat oqariartuutigaat timersornermi pingaarnerpaajuusoq nuannisarnissaa, aammalu qasujaallisinnaassuseqaler-nissaa. Meeqqat arlallit aamma pikkorinnerulerusupput, kisiannili kakkannersiukkani holdiniinnissaa ajugaanissarlunniit pingaarnerutinneqanngilaq.

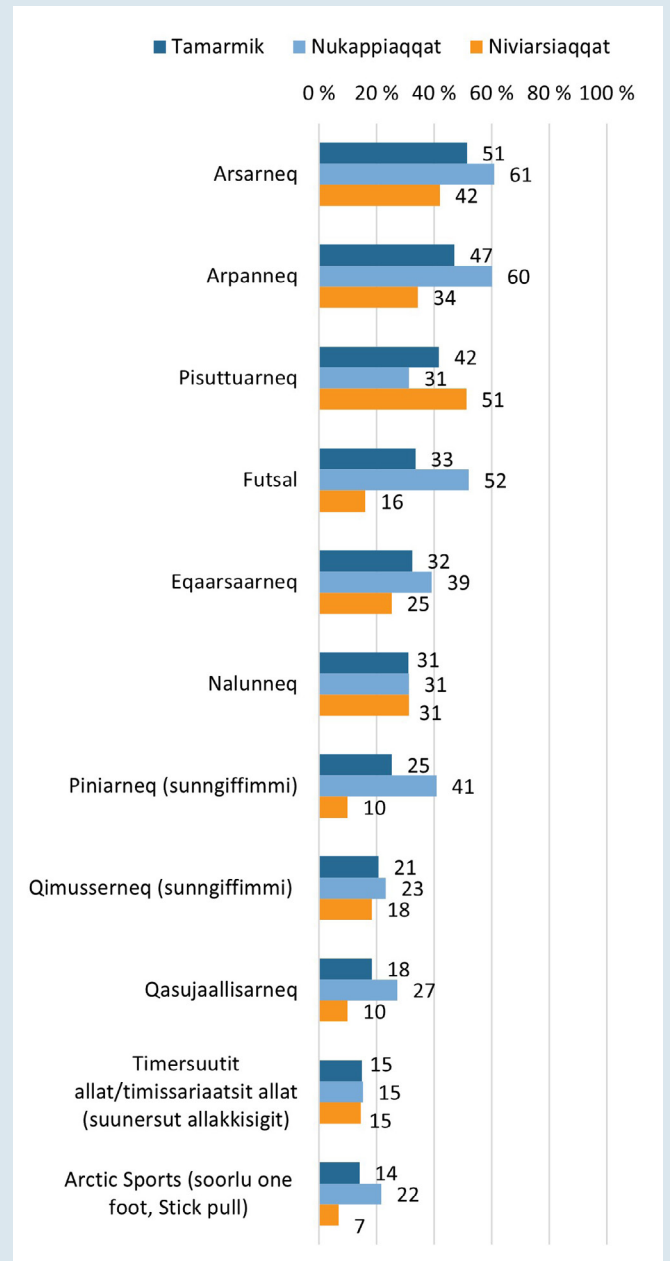
Timersortannginnermut piffissaqanngittarneq kajumissuseqannginnerlu patsisaanerpaajusarput. Arlallit kinngutimik peqatiginissaat allanilluunniit soqutigisaminnik aallutaqar-nissartik pingaartinnerusarpaat. Akisuallaarnera ikittunnguanit tikkuarneqarpoq, meeqqalli ingammik nunaqarfinmiusut oqaatigisarpaat qanigisaminni aallutassaminnik neqeroorutaasinnaasunik amigaateqartarlutik.

Takussutissiaq 2a: Meeqqat inuusuttullu illoqarfinni aallunnerpaasagaat (pct.)

Takussutissiaq 2b: Niviarsiaqqat nukappiaqqallu nunaqarfinni aallunnerpaasartaagaat (pct.)

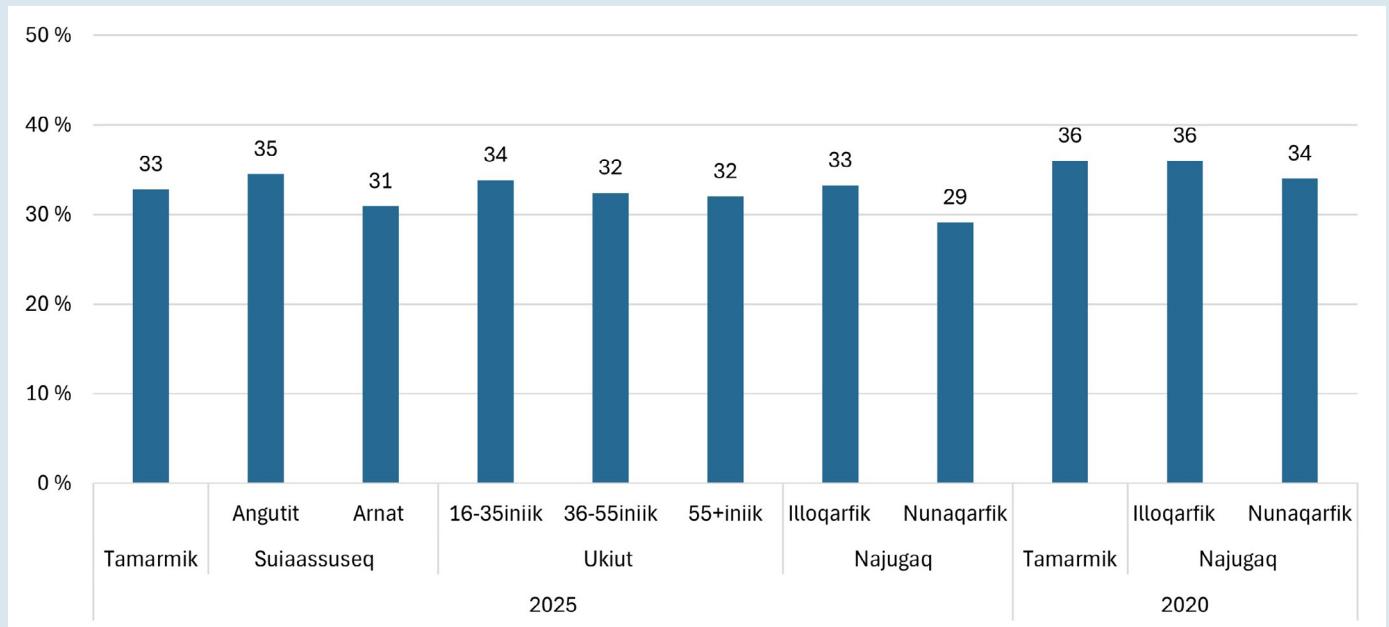
Takussutissiaq 2a aamma 2b-mi ersersinneqarpoq meeqqat qassit timersuutit assigiinngitsunik aallussisarnersut illoqarfinni (n=379) nunaqarfinnilu (n=257). Aallerfik: Eske et al., 2025.

Inersimasut timersoriaasiat

Misissuinermi kingullermi 2025imi ingerlanneqartumi takuneqarsinnaavoq, inersimasut pingasuugaangamik ataaseq sunngifimmini timersortartoq. Arlallit, pingasuugaangamik ataaseq pinngortitami aallutaqartartuupput. Ukiuni kingullerni aallunneqartartut misissoraanni inersimasut pingasuugaangamik marluk timiminnik atuilluartartuupput. Aallusseriaatsimi apeqqutaalaartarpoq sumi najugaqarneq (takuuk takutitassiaq 3). Peqataanerlu 2020imi misissuinerlut amerlassuseqartitsivoq.

Takussutissiaq 3: Inersimasut timersortartut qassiunersut suaassusaannut, ukiuinut najugaannullu sanilliullugit (pct.)

Takussutissiami ersersinneqarpoq apeqqummut 'Nalinginnaasumik timersortarpit/timigissartarpit?' akissutit immikkoortiterneqarsimaneri. Aallerfik: Eske, et al., 2025.

Aallutassatut nuannarineqarnerpaat

Inersimasut arlalerujussuit ukiuni kingullerni timigissariaatsinik assigiinngitsunik aallutaqarsimapput soorlu pisuttuarnerit/pisunnerit, qasujaallisarnerit, arpannerit. Isikkamik arsarnerit, arpannerit qasujaallisarnerillu ingammik angutit inuusuttut akornganni nuannarineqartorujussuupput. Angutit piniarlutik, arsarlutik futsal'erlutillu aallussinerusarput, arnat arlaqarnerit pisuttuartartut, eqaarsaartartut, yoga'tartut, tussarniutit eqissinartartut (takuuk takussutissiaq 4). 2015imut 2020imullu aallunneqartut assingusorujussuupput.

Timersorneq namminersuutigineqarnerusarpoq

Inersimasut amerlanerpaartaat ukiuni kingullerni nammenerisaminnik timersortarsimapput, tullinnguulluni inissisimavoq peqatigiiffinni timersortarneq. Arnat amerlanerulaartut nammenerisaminnik timersortarput, angutit peqatigiiffinnut peqataanerustartut. Taamatullu inissimanerit 2025imi 2020imilu assigiilluinnarput.

2020misulli nunaqarfinni inersimasut illoqarfinni inersimasunut sanilliullutik timersoqatigiiffinnut peqataanerustarput, immaq nunaqarfinni peqatigiiffiit aqqissuussaata neqerorutaanerusarami. Nunaqarfimmiut aamma pinngortita-minnerusarput illoqarfimmiunut sanilliullutik.

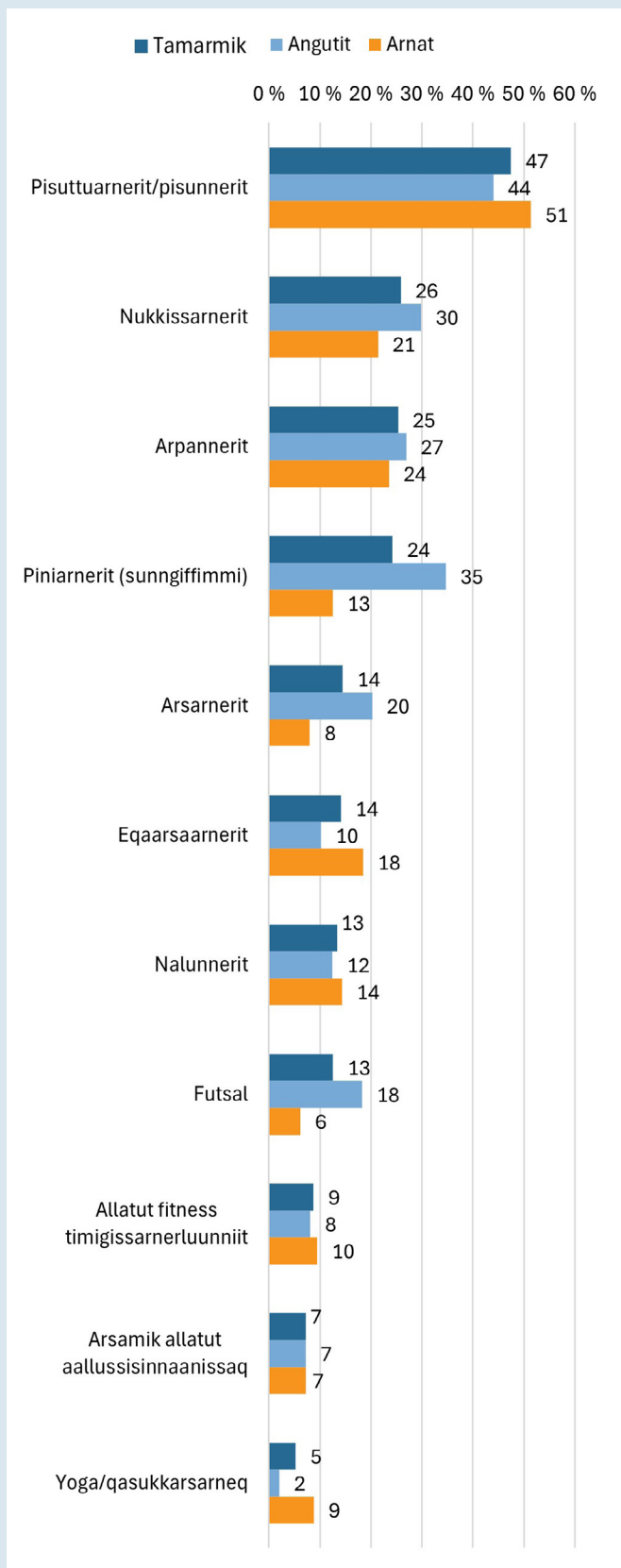
Peqqutaasut aallussinissamullu aporfusartut

Peqqinneq nuannarininnerlu inersimasut timersortarnerinut timigissartarnerinullu peqqutit pingaarnersaraat. Arlallit aamma timimik unamminarsinnaasumik misigisaqartinnissaat nuannarisarpaat. Unamminerit aallussinermilu inunnik peqateqarnerit pingaarnerpaajunatik.

Aallussineq ajortut taakkartorajuppaat, aporfiit annersarisaraat piffissaqannginnertik, piffissartillu sulinerlut ilaqtaminnut soqutigisanullu allanut atorusunnerusarnerarlugu.

Takussutissiaq 4: Inersimasuni aallunneqarnerpaajusut (pct.)

Takussutissiami erserineqarpoq inersimasut assigiinngitsunik aallutaqartut qassiunersut (n=1.409). Aallerfik: Eske et al., 2025

Timersornermi atortut misigititaat

Misissuinermi aamma paasiniarneqarpoq kalaallit timersornermut atortunik najukkaminittunik qanoq isumaqarnerisut. Meeqqat inuusuttullu kingullermik naammagisimaarinninersut pillugit 2020imi aperorneqarsimapput, inersimasut 2025imi aperineqarsimasut.

Meeqqat pingasuugaangamik ataaseq 2020imi najukkaminni timersornermut atortunik naammagisimaarinnittuullutik oqariartuuteqartarsimapput, meeqqat tallimaagaangata ataaseq naammagittaalliortartoq. Nukappiaqqat (23 pct.) niviarsiaqqaninn-garnit (13 pct) naammagittaalliteqarnerusimapput, meeqqallu 9-12inik ukiullit (23 pct.) naammagittaalliutissaqarnerusarsimapput 13-15inik ukiulinninngarnik (14 pct.).

Meeraq illoqarfimmiuunersoq nunaqarfimmi-uunersorluunniit aamma apeqqutaasarsimavoq. Nunaqarfimmi meeqqat najugaqarfii 40 pct.-ngajaat timersornermut atortuminnik naammagittaalliuteqartuupput, illoqarfimmi meeqqat 14 pct-naat naammagittaalliuteqartut. Meeqqalli 40 pct.-ii atortuminnut tunngatillugu isummersinnaassuseqartarsimannnginnerarput.

Meeqqat tallimaagaangamik ataatsip illup iluani timersorsinnaaneq timigissarsinnaanerluunniit maqaasisarsimavaa, nukappiaqqat niviarsiaqqallu tassani assigiinngitsorujussuarmik isummersimapput. Ukiuili aamma apeqqutaapput: 9-12inik ukiullit akornnganni arlallit (22 pct.) illup iluani aallunneqarsinnaasut maqaasisarpaat, arlallillu 13-15inik ukiullit (16 pct.) nukkissarluni timersornissamut fitnessernissamullu periarfissaqarusukkaluartut.

Meeqqat nunaqarfimmiittut illoqarfimmiunut naleqqiullutik nalinginnaasumik maqaasisarpaat timersornikkut neqeroorutaasinnaasut, ingammik illup iluani aallunneqarsinnaasartut aammalu silami arsarsinnaaneq. Meeqqat nunaqarfimmiut pingajorarterutaat akipput periarfissanik amigaateqarlutik.

Inersimasut quliugaangata sisamat oqartarput sumiiffimmini timersornermut neqeroorutaasut naammagisimaaralutik naammagisimaarluinnaqqissaarlugilluunniit. Inersimasut illoqarfimmiittut akornnganni naammagisimaarinninneq annerusoq pigineqarpoq. Naammaginngitsut akornnganniittut tassa inersimasut tallimaagaangamik ataatsip naammaginngilaa fitnessertarfirmik illullu iluani timersorfusinnaasunik amigaateqarnertik – ingammik sumiiffimmi inuiaqatigaraasuni.

Nunatsinni innuttaasut nunallu qanoq ittuunera

Nunatsinni inuit 2025imi 56.000it missaannik amerlassuseqarput. Nuna kommunenut tallimanut agguagaavoq nunamillu eqqissisimatitaqarluni. Kommuneqarfiit nunarujussuup iluaniittarput illoqarfinnik angineerusuneersunik nunaqarfinnerisunilluunniit arlalinnik innuttaqartartut. Illoqarfinni nunaqarfinnerisunilluunniit aqqusineqarpoq, ungasinnerusumukassagaannili timmisartunngikkaanni immakkulluunniit angallatinik angalasoqartarpoq.

Innuttaasut amerlanerpaartaat – inuit quliugaangamik arfineq-pingasut illoqarfinni annerusuni 1.000it sinnerlugit innuttaqartuni najugaqartarput. Inuttussusaalli assigiinngittaaq: Illoqarfiit pingaarnersaanni Nuummi 20.000it missaannik inoqariarluni Upernavimmi 1.100it missaannik inoqarpoq.

Nunaqarfimmiut amerlassuserisartagaat kommunemiit kommunemut nikerartarpoq (takussutissiaq 5 takuuk). Sermersooq-mi ikittunnguit nunaqarfinni najugaqarput, avannaani nunaqarfinni najugaqartut amerlanerullutik. Nunatsinni nunaqarfinnit 55-jusunit 23it Avannaata Kommunianiittuupput.

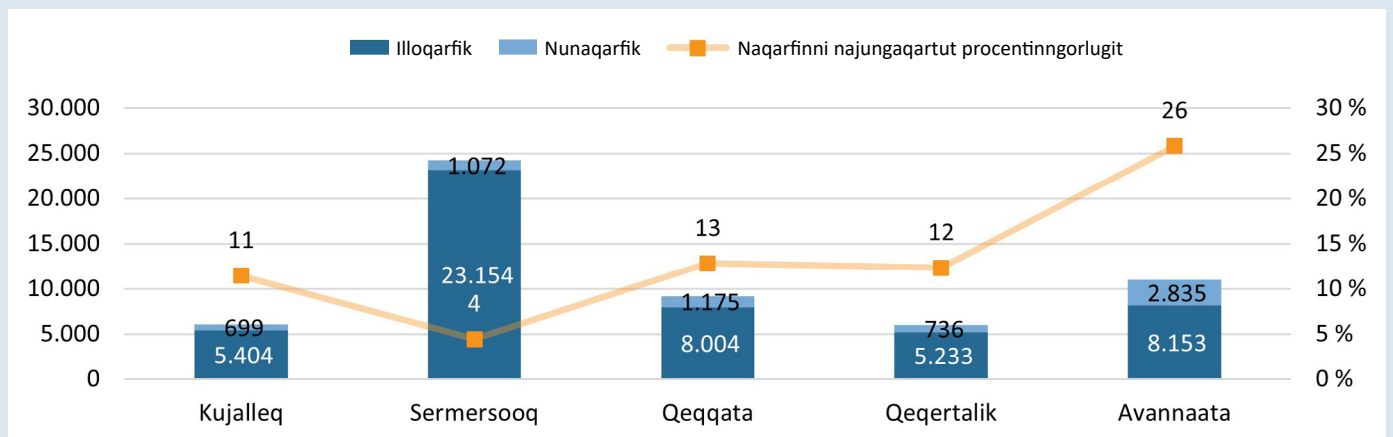
Ilinniagaqartut amerlapput ikinnerusullu suliffissaaleqisuullutik

Kalaallit amerlanerit ullumikkut inuusuttut ilinniarsiinut suliffissaaleqisuullu ukiut qulit matuma siornatigornit ikinnerupput. Ineriartornerlu tamanna ingerlaannassapput amerlanerit timersortalernissaannut sunniuteqarsinnaaqaq.

Misissuinerit takutippaat inuit ilinniagaqarsimasut timiminnik atuillutik aallussilluarnersartut. Aamma suliffillit suliffeqanngitsuninngarnik timiminnik aallatitsinerullutik aallutaqakkajunnerusarput.

Takussutissiaq 5: Nunatta kommuuniini inuttaasut amerlassusaat kommunenut nunaqarfinnullu agguataarlugit

Aallerfik: Nunatta Naatsorueqqissaartarfia, BEDSTD 'Befolkningen i lokaliteterne pr 1. januar 1977-2025'. Innuttaasut amerlassusaanni nunatsinni avataanilu inunngorsimasut kisitsisinut ilaapput.

Arctic Images/Getty Images

Illoqarfinnut nuuttoqarrakkaluttuinnarpoq amerlanerillu utoqqalisalerlutik

1960kunniit kalaallit amerligaluttuinnartut nunaqarfinniit illoqarfinnut nooraraluttuinnarsimapput. Ukiunilu aggersuni taamaaginnarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaanni nutsertoqartaqaaq. Amerlanerit isorliu-nerusuniit illoqarfinnut – ingammik Nuummut noorartarput – amerlasuullu ilinnialerniarlutik suliniarlutilluunniit nuuttarput. Meeqqat inuusuttullu akornganni timersornermut timimillu atuinerlut tunngatillugu maluginiagassaallu- arpoq, atuarfimmur nutaamut nuuttoqartillugu timersorneq timimillu atuineq unitsinnetarallartarmat.

Siumut qiviaraanni oqaatigeqqissaaruminaattarpoq innut- taasut qanoq ineriartortussaassanersut, ingammik Kalaallit Nunaanni taamak inukitsigitillugu, siumoortumik nalunaar- suinerit qularnartartorujussuupput.

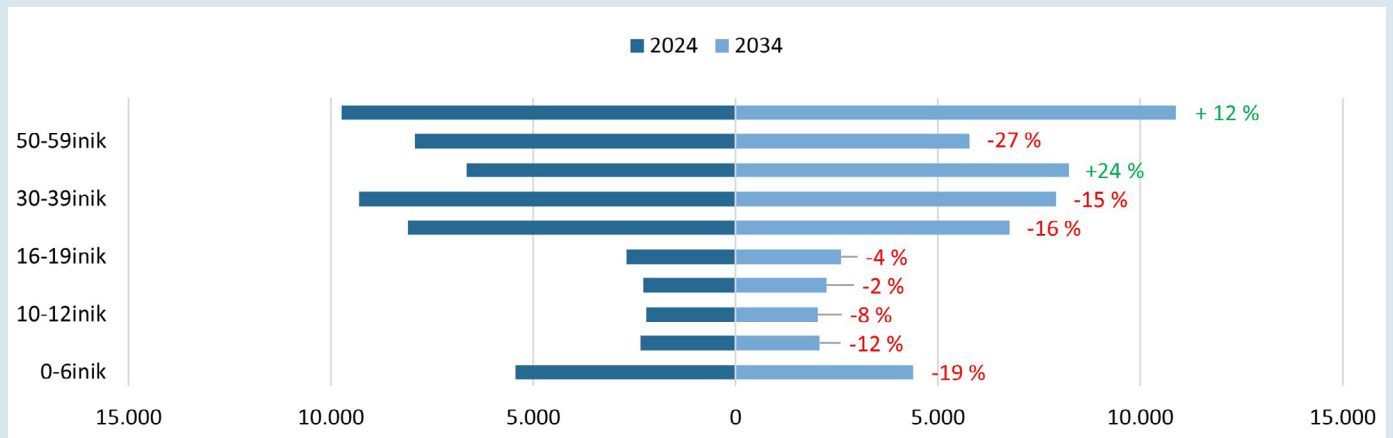
Nunatta Naatsorsueqqissaartarfiani kisitsisini kingullerni 2025imeersuni naatsorsuutigineqarpoq innuttaasut 2034imi 53.000inut appariumaartut.

Kisitsisit ikileriarmissaat kommuneni tallimaasuni tamani pinissaa naatsorsuutigineqarpoq ikileriaatillu 5 pct aamma 13 pct missaanniinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Sermer- sooq ikileriaateqannginnerpaajussaaq, Qeqertalik ikileri- aateqarnerpaajussangatinneqarpoq.

Taamaakkaluortoq Kommuneqarfik Sermersuumi Nuummi kommunemi sulissutigineqarpoq innuttaasut 30.000inut amerleriaateqarnissaat. Kisitsisilli taakkua Nunatta Naatsor- sueqqissaartarfiani ersinngillat.

Innuttaasut ikileriaannaratik aamma innuttaasuni utoqqaat amerlanerulertussaassapput. Siumullu naatsorsuutigisat malillugit inuit 60it qaangerlugit ukiullit innuttaasuni amer- lanerpaanngorsimassapput 2034imi, malitsigissallugit 40- 49inik ukiullit (takuuk takussutissiaq 6). Taakkua kisitsisaat amerligaluttuinnarput, inuusunnerit ikilgaluttuinnartut.

Takussutissiaq 6: Innuttaasut amerlassusaasa 2024imiit 2034imut amerleriaateqassangatinneqarnerat (amerlassusaat allannguuteqarsinnaalluortoq)

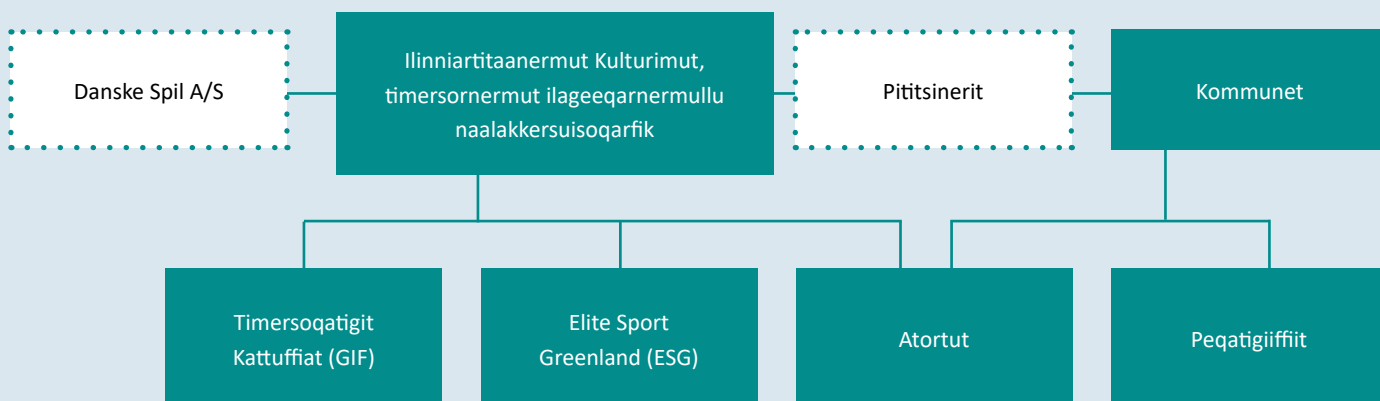
Aallerfik: Nunatta Naatsorsueqqissaartarfia, BEDP24 'Befolkningsfremskrivninger 2024'.

Timersornerup aningaasaqarnera

Nunatsinni timersornermut tapiissuteqarnerpaajusarput Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik aammalu kommunet. Aningaasat sumiffinnit marlunnit takkuttuupput: Aappaani Aningaasanut Inatsimmiit Timersoqatigiit Kattuffiannut aammalu Elite Sport Greenland'imut (ESG). Kommune tapiissuteqartarnerat tapiissuteqaatit apparaat.

Takussutissiaq 7'imi takutinneqartutulli timersornerup aningaasalersorneqarnera marlunnit avinneqarsinnaavoq. Aappaani **Naalackersuisoqarfiup** aningaasanik inatsimmiit aningaasaliinerivaa, aappaalu **kommunenit** aqunneqarluni. Taakkua marluullutik timersornermut timigissartarnermullu inatsimmit aallaaveqarput (Inatsisartut inatsisaat 2016imeersoq).

Takussutissiaq 7: Kalaallit Nunaanni timersornerup aningaasalersorneqarnera marlunnit avinneqarsinnaavoq

Timersornerup aningaasaqarneranut kommunet pisussaaffiat

Kommunet timersornermut qanoq aningaasanik atutiginersut paasisaqarfigineqarsinnaavoq. 2018imiilli kommunet nutaanik kontonut pilersaaruteqalerput, Nunattalu Naatsorsueqqissaartarfiani kisitsisit takuneqarsinnaapput konto '080102 Timersorneq'-mi. Kommunet ingerlatsinermut sanaartukkanullu timersornermut tunngatillugu aningaasartuutit tassunga nalunaarutigisaramikkit.

Kontomi ilaatigut pineqarput:

Timersoqatigiiffiit atortunut aningaasartuutaat aammalu ininut inunnik namminersortunit pigineqartunut tapiissutigineqartartut angalanernut tapiissutit, angalanerit, peqatigiiffiit ingerlanerqarnerannut tunngasut, sungiusaasut, aqutsisut pikkorisarnerit, atortullu sanaartorneqarnerat aammalu timersortarfiit aserfallatsaaliorneqarnerat.

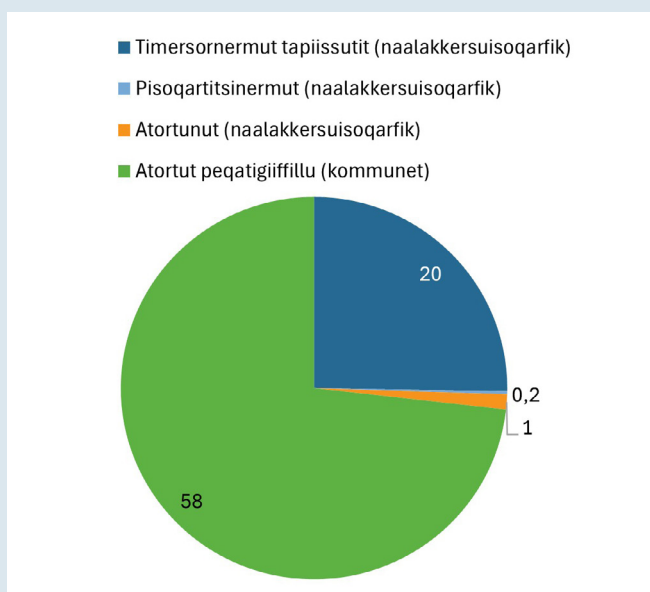
Kommunelli aningaasartuutiminnik assigiinngiaartunik aningaasartuutiminnik nalunaarsuisaarput, sanaartukkanullu aningaasartuutit aamma allani allassimasinnaasarput, taamaattumik kommunet aningaasartuutaat allami nalunaarsorneqarsimasinnaasarlutik, taamaattumik-una kommunemiit kommunet aningaasartuutaasut malinnaaffigiuminaassinnaasartut.

Naallu kommunet nalunaarsueriaasiat assigiinngissuteqarluartoq, kommunet tamarmik timersornermut katillugit aningaasaliissutaat amerlapput. Piffissami 2021-2023

aningaasat katillugit 60 million kronet ingerlatsinermut sanaartukkanullu atornerqarsimapput.

Pisortat timersornermut aningaasat 80 milioningajaat 2023imi atorsimavaat. Kommunet aningaasat 73 procentii matusimavaat, naalackersuisoqarfimmiit aningaasat 26 pct'ii matuneqarsimasut, Timersornermut Kattuffimmut ESGmullu tussimasunik. (Takuuk takussutissiaq 8).

Takussutissiaq 8: Kalaallit Nunaanni 2023imi pisortat timersornermut aningaasartuutaat (pct.)

Takussutissiami ersersinneqarput timersornerup tungaatigut aningaasartuutit kontonut pingaarnernut agguarneqarsimasut.

Naalakkersuisoqarfiup aningaasatigut tapiinera

Naalakkersuisoqarfiup nunatsinni timersornermut tapiissutai pingaarnernut sisamanut agguataarneqarsinnaapput.

- Timersoqatigiit Kattuffiat
- Elite Sport Greenland
- Aaqqissuussinerit (soorlu timersorluni pititsinerit)
- Atortut (imaappoq kulturimut timersornermullu sanaartuinerit)

Aningaasat Aningaasanut Inatsimmeerlutillu Danske Spil A/S-imiit aningaasaliissutit agguanneqartartuneerput, Naalakkersuisoqarfimmillu agguanneqartarlutik.

GIF-imut ESG-mullu tapiissut aningaasanut inatsimmi aalajangigaq taaneqartarpoq 'timersornermut tapiissut'. Tapiissut timersornermut timigissarnermullu Inatsit aallaavigalugu tunniunneqartarpoq, aningaasanullu inatsimmi tapiissutinik annerpaartaaluni. Takussutissaq 9-mi takuneqarsinnaavoq tapiissutit 2014-imiit qaffariaateqarsimasut, ukiunilu ingerlasuni tips-imiit tapiissutit aalaakkaasuusi-

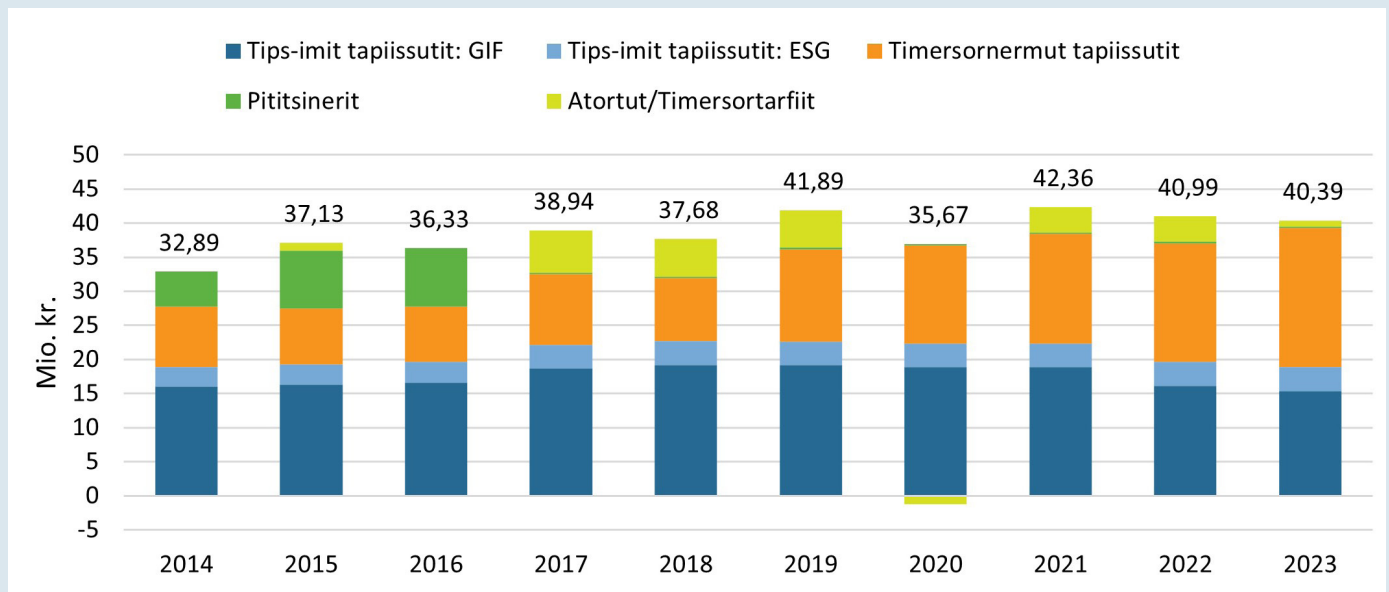
mapput. Aningaasaliissutit kattuffinnut ingerlateqqinneqartarput, ilaatigut timersorneq tamanut kiisalu qaffasissumik timersortartunut atorneqartussanngorsimallutik.

Pisoqartitsinerit atortunullu tapiissutit ukiumiit ukiumut allanngortarput immikkullu iliuseqartoqartillugu tunniunneqartarlutik. Siusinnerusukkut aningaasat ingammik Nuummi 2016imi Arctic Winter Games'eqarneranut atorneqarsimapput nunanilu tamalaami unammiartornerut soorlu Arctic Winter Games'inut Island Games'inullu annikinnerusumik atorneqartarsimallutik.

Atortunut tapiissutigineqartarput pingaartumik timersornermut atortut aserfallatsaaliorneqarnerinut atorneqartarsimapput, tapiissutit taakkua 2015imi pilersinneqarsimallutik. Aningaasaliissutit atortut pioreersut pitsanngorsarnissaannut pitsaassuseqarnissaannullu atorneqartarsimapput.

Atortunut tapiissutinut ilaapputtaaq ivigaasalersuinerit aammalu nuna tamakkerlugu stadionimik unammisarfeqa-lernissaannut suliniutit pilersaarummut.

Takussutissaq 9: Timersornermut aningaasaliissutaasartut 2014-2023 ineriartornerat, 2024-imi aningaasat aallaavigalugit (mio. kr.)

Takussutissami takuneqarsinnaavoq timersornermut aningaasaliissutit suuneri ukiunullu agguataarnerat.

Timersornermut timigissarnermullu Inatsisartut inatsisaat

Nunatsinni timersornermut timigissarnermullu inatsit (inatsisartut inatsisaat (timersornermut timigissarnermullu Inatsisartut inatsisaat) timersornerup kommunet, Timersoqatigiit Kattuffiat aammalu Naalackersuisoqarfik akunnerminni suleqatigiinnerat qanoq ineriartortinneqarsinnaanersoq pillugu najoqqutassatut sinaakkutaavoq.

Inatsit pingasunik siunertaqarpoq:

- Inuiaqatigiit ilaattut timersornerup pitsanngorsaaffigineqarnissaat
- Amerlanerit timersornissaa piginnaaneqartullu ineriartortinneqarnissaat qulakkiissallugu
- Timersornermi aallutat aqutugalugit peqqinnerulersitsillunilu avatangiisiginnerulernissat.

Naalackersuisoqarfiup inissisimaffia

Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik timersornermut tunngasutigut tamakkiisumik akisussaasuvoq.

Naalackersuisoqarfik timersorfissanut atortunullu tapiissuteqarsinnaavoq – ingammik nunap immikkoortuini timersortarfinnut annerusunut. Kommunelli aalajangigassaraat atortut qanoq amerlatigisut pigineqassanersut, taakkualu qanoq aqqisorneqarlutillu aserfallatsaaliorneqassanersut. Timersoqatigiit kattuffii akulikitsumik suleqatigilluarneqartarput.

Timersornermut Misissueqqissaartarfiup nunatsinni timersortarnerup aningaasaqarnera 2015imi aammalu 2018imi misissuiffigisimavaat. Nalunaarusiaat Idan-ip nittartagaanni takuneqarsinnaavoq. Nalunaarusiaat Idan-ip nittartagaanni nassaarineqarsinnaapput.

Kommunet akisussaaffii

Kommunet pingasunik qitiusumik suliassaqarput:

1. Innuttaasunut atortut

Timersornermut atortunik nalitsinnut tulluuttunik peqarnis-saq Kommunet isumagisassaas, soorlu timersortarfiit arsar-tarfiit aammalu silamitimersortarfiit isumagisussaavaat. Kommuneni atortut suussanersut qassiussanersulluunniit inatsimmi piumasaqaatigineqanngilaq.

2. Timersoqatigiiffinnut kajumissutsiminnillu ikiuuttunut tapiinerit

Najukkami timersoqatigiiffiit aallartisaanerillu kommunep tapiiffisartussaavai, innuttaasuni tamani timersornerup siu-arsaaffigineqarnissaa tapersersortussaagamiuk. Aningaasati-gut tapiinikkut, peqatigiiffinnik suleqateqarnikkut, atuarfinni meeqqerivinnilu timersornerit ataqtatgiissaartarnerisigut.

Kajumissutsiminnik sungiusaasartut, aqutsisullu najoqqutas-sagissaarnissaat qulakkeeqataaffigisussaavaat kajumissut-simik sulinissaq ajornannginnerulerniassammat. Inatsimmi allassimasoqanngilaq qanoq tapiisoqartigisoqartassanersoq. Kommunet namminneq aalajangigassarivaat qanoq tapiiti-gisoqartigissanersoq.

3. Pilersaarusionerq politikkilu

Kommunet Timersornermut politikkeqartussaaput periusissiaqarlutillu najukkaminni timersorneq piorsaaffi-gisinnaaniarlugu, ukiullu tamaasa timersornermut timigis-sarnermullu pilersaarusionertartussaaput illoqarfimminnut nunaqarfimminnulu tunngasumik, tassani innuttaasut piumasaqaataat ullutsinnilu atugaalersimasunut tullu-arsaasartussaaput. Aamma politikkiliani allani soorlu peqqinnissamut tunngatillugu, atuarfimmuut tunngatillugu inuillu peqataatinneqarnissaannut tunngatillugu timersor-neq ilanngullugu eqqarsaatigisartussaavaat.

Nunatsinni Timersoqatigiit Kattuffiata akisussaaffia

Timersoqatigiit Kattuffiat ataqtatigiissaarillunilu nuna tamak-kerlugu timersornermik ineriartortitsisussaavoq. Kattuffik timersoqatigiiffinnut, kattuffinnut, kommunenut, naalak-kersuisoqarfimmullu attaveqaataasussaalluni, amerlasuullu timersortarnerinut qaffasissumik timersortartut timersor-tarnerinut akisussaasuulluni.

Timersoqatigiit Kattuffiata ingammik eqqumaffigisari:

- Peqatigiiffiit tapersersorlugillu piorsaaffigineqarnissaat, ilaatigut siunnersuinermigut, aningaasatigut aammalu tapiiffiginnittarnermigut
- Meeqqat, inuusuttut, utoqqaat, inuillu immikkut pisa-riaqartitsisut timersoqataasinnaannissaat qulakkiigassa-raat
- Peqatigiiffiit timersoqatigiiffiillu peqatigalugit qulakke-erniartussaavaat pitsaasunik atortussaqaartoqarnissaa, timersuuteqartoqarnissaa aammalu periuseqartoqar-nissaa qulakkeerniarlugu najoqqutassiortoqarnissaa.

Atortut pillugit periuseqartarnerup pingaaruteqassusia

Una misissuineq aqputigalugu Timersoqatigiit Kattuffiata kommunet najukkaminni timersuutaasinnaasunik piorsaanissaat tapersorsorpaat. Innuttaasut timersorsinnaanissaannut timigissarsinnaanissaannullu timersornermut atortut piginissaat pingaaruteqarami, kommunellu sanaartornissamut, ingerlatsinissamut aammalumi aserfallatsaamissaminnut aningaasanik amerlasuunik atuinissaannut. Aammali tamakkua imaaliilagassaangillat. Kajumissutsimik ingerlatsiviusuni timersoqatigiiffinni atuisut kissaatinut arlalinnut kommunet ingerlatsinerannut tunngasunut akuliusimareersuupput, assigiinngitsunillu suliasaqa-reerlutillu peqquteqartitereerlutik.

Taamaattumik-una kommunet periusissiaqarlutillu pilersaaruteqarnissaat pingaaruteqartoq, atortussat qanoq piorsaavigine-qarnissaannut tunngatillugu. Atuisut soqutigisaqatigiillu akornganni eqqartuilluartoqartillugu atortunut periusissiornissaq pingaaruteqarami.

Timersornermut atortunut periuseqarnek qanoq kinguneqarsinnaava

Dansket kommuneni nalilersuinerit paasisanarsisippaat kommuneni timersuutitut atugassanik periusissiaqartarnek assorsuaq iluaqutaasartoq.

Kommuneni 24ini periusissianik misissuinerit Active Researchmiit ingerlanneqartut takutippaat politikerit, ingerlatsisoq aammalu peqatigiiffiit makkunatigut iluaqutaasutut misilittagaqarlualersimasut;

- Atuisunik suleqatiginnillualernek
- Atortut annerusumik pitsaanerumillu atorluarneqarnerulernerat
- Aningaasaliisoqarnissaanut tunngavissaqarluarnerulernerat
- Suleriaatsit politikerit aqutsisullu akornganni pitsaanerulernerat
- Atuisut akornganni aporaattoqannginnerulertartoq.

Ilisimatuussutsikkut suliniut siunissami timersuutaasinnaasut pillugit Danmarkimi kommuneni periusissiarineqarsimasut ukiuni 2016-2019 affai piviusunngortinneqarsimapput innimniinerit aammalumi atortunik 500inik atuinerit aamma misissuiffigineqarsimallutik. Imatullu inernilivoq, kommunet atortunut periusissiaqartut atortunik atuilluarnerujussuusarput periusissiaqanngitsuningarnit.

Aammali misissuineq ajornartorsiutaasinnaasumik ataatsimik tikkuussivoq: Politikerit naatsorsuutigaat timersortarfiit peqatigiiffinnut innuttaasunullu naleqarnerulersinneqartut. Angussiffiginiakkat assigiinngitsut marluupput, aqutsisullu taakkua tamaasa inissaqartikkuminaatsippaat. Tassami peqatigiiffiit pingaarnerulersittaramikkit.

Suliniutip ersersippaa periusissiorqartarnissaa pisariaqartinneqartoq, aqutsisunut erseqqarissumik innersuussisoqarsinnaaniassamat qanoq peqatigiiffiit timersuutinit arlalinnit ingerlanneqartartunut, erseqqarissunik periusissiorqarneratigut ilitsersuusiortoqarsinnaanerussamat.

olli0815/Getty Images

Imm. 2: Nunatsinni kommuneni timersornermut tunngasunik paasisutissat

Nalunaarusiap immikkoortuani uaniittumi timersorneq kommuneni tallimani sukumiinerusumik misissuiffiqineqarsimavoq. Siulliulluguli Timersoqatigiit Kattuffiata kommunellu akornnganni suleqatigiinneq qanoq innersoq nassuiaatigineqassaaq, tamatuma kingornatigut kommunet ataasiakkaarlugit ukua aallaavigalugit misissuiffiqineqassaput:

- Nunap immikkoortua innuttaasullu kisitsisaat
- Timersornermut atortut, aallussaqtullu
- Kommunep timersornermut timersortartunut timigisartartunullu tapiisarnera

Kommunet Timersoqatigiit Kattuffiatalu suleqatigiinnerat

Timersoqatigiit Kattuffiat sulisarpoq periusissiaq aallaavigalugu 'Eqqarsaatiniit iliuseqarnermut' (2024-2027, pingasunik angunimagaqartoq:

1. Amerlanerit timiminnik atuilluarnissaat
2. Ilaasoortat Kattuffiat
3. Peqatigisaq nukittoq.

Kingulleq nukittuumik peqateqarnissamut tunngasoq kommunenut tunngasorujussuvoq. Timersoqatigiit Kattuffiata tassani kommune aammalumi nunatsinni suleqatiginissaannut piukkunnaatillit kommunenit suleqatigineqalernissaat kissaatigiamiuk Timersoqatigiit Kattuffiata ingammik eqqumaffigai kommunet najukkani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiornissaat, peqatigiiffinnut atortunullu qitiusumik pingaaruteqarmata.

2025imi apriliip aallaqqaataaniit Timersoqatigiit Kattuffiata isumaqatigiissusiorfigisimasai ukuupput:

- Avannaata Kommunua
- Kommune Kujalleq
- Kommuneqarfik Sermersooq
- Qeqqata Kommunua

Isumaqatigiissutit imarisaat

Kommunet iliusissanik assigiinngitsunik toqqaasarput, Timersoqatigiit Kattuffiannit ilusilersorneqarsimasunik. Isumaqatigiissutini qitiutinneqarput innuttaasut amerlanerit timiminnik atuilersinneqarnissaat – soorlu timersoqatigiiffiit aammalu atuarfinni aalanerulernerit aammalumi meeqqerivinni aalanerulernerit aqqutigalugit imaluunniit peqatigiiffinni neqeroorutigineqartut amerlillugilluunniit piorsaaffigineqarnerisigut. Isumaqatigiissutigineqartuni tamani kajumissutsiminnik suliaqartartut piorsaaffigineqartussaallutik.

Kommunet marluk – Kommuneqarfik Sermersooq aammalu Qeqqata Kommunua – aamma timersortarfiit eqqumaffigilluarneqarnerulernissaannik eqqumaffigilluarneqarnerulernissaannik toqqaqarsimapput.

Timersortarfittut atorineqartareersut atorluarneqarnissaasa eqqumaffigineqarnissaat aammalu sammisaqarfigineqartartut naapiffigineqartartullu piorsaaffigineqarnissaat aallunneqartartut nammineerluni aqunneqarnerulersissinnaanngortillugit, soorlu aamma pingortitami aallunneqar-sinnaasut aammalu meeqqanik inuusuttunillu eqqartueqatigiinnissat eqqumaffigineqarniarput.

Kommuneni allani atortut immikkut iliuuseqarfiginiangkilualarlugit isumaqatigiissutaasumi aamma pingaaruteqartuupput.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutit imatut aaqqissugaapput

Timersoqatigiit Kattuffiata kommunellu akornganni isumaqatigiissutit politikikkut qilersugaapput, pingaarnersiorneqarnissaat qulakkearniarlugit. Isumaqatigiissutit tamarmik suliniummik aqutsisumik inuttaqarput, iliusissat taassuma aqutarisussaammagit.

Suliniummuk aqutsisoq kommunemi atorfeqarpoq, Timersoqatigiilli Kattuffiannik qanimut suleqatiginnittuulluni, Kattuffiup kommunemut attaveqaataat inissisimavoq. Suliniummuk aqutsisup akissarsiai Timersoqatigiit Kattuffiata kommunellu avittarpaat.

Taassuma saniatigut suliniummuk suleqatigiinnullu eqimattanik pilersitsisoqareerpoq, tassani Timersoqatigiit Kattuffiat Kommuneni aamma peqataasarput. Eqimattat suliasaraat iliuuseqarfigisassatut isumaqatigiissutigineqartut piviusunngortinneqarnissaat.

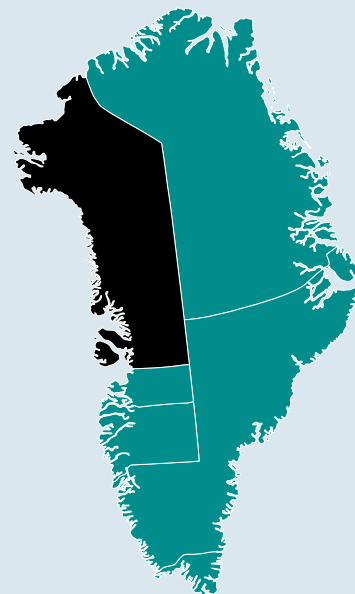
Juan Maria Coy Vergara/Getty Images

Avannaata Kommunia

Avannaata Kommunia Kalaallit Nunaata kitaata avannaatungaaniippoq, Ilulissaniillu Qaanaaq ilanngullugu siammarsimalluni. 522.700 km²-nik annertussuseqarpoq – Spaniamiit annerulaarluni – 11.000inillu innuttaqarluni.

Kommune illoqarfeqarpoq annerusunik sisamanik taavalu nunaqarfeqarluni 23inik, nunap sinneranut naleqqiullugu nunaqarfeqarnerujussuulluni. Innuttaasut affangajaat Ilulissani najugaqarput (5.087it inuit), kommunep qitiusumik aallaffeqarfia aamma tassaniippoq.

Kommunemi innuttaasut 74 pct’ii illoqarfiit sisamaasut ilaanni ataatsimi najugaqarput, sinneri tassa 26 pct’ii (2.889it inuit) nunaqarfinni najugaqartut. Siumoortumik nalunaarusiaasut 2025imeersut malillugit innuttaasut 2025imi 900inik ikileriaateqas-sangatsinneqarput 10.989niit 10.071nut.

Kommunep timersornermut timigissarnermullu tapiissutai

Avannaata Kommuniata timersorneq ingammik ingerlatsinertigut aammalu atortunik aserfallatsaaliinermigut tapersortarpaa, soorluttaaq timersoqatigiiffiit aamma tapiiffigisarlugit. Tapiissutit timersornermut timigissarnermullu inatsimmit aallaaveqarput unammiartortoqassatillugulu angalanissamat tapiissutaanerullutik atortunillu atuineranut atugassaanerusalutik.

Tapiissutit meeqqanut inuusuttunullu atugassaanerusalput. Inersimasut aamma tapiiffigineqarsinnaapput, tamatumani kommunemi sorlermiinersut apequtaasartorujussuuvog.

Avannaata Kommuniani timersoqatigiiffinnut tapiissutit

Unaminernut pissartanngorniunnernullu angalanerit

- Meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiullit: tamakkii-sumik tapiiffigineqartarput
- Inersimasut (aningaasartuutit ilaat matuneqartarput):
 - o Ilulissat: 65 pct.
 - o Uummannaq: 70 pct.
 - o Upernavik: 75 pct.
 - o Qaanaaq: 80 pct.
- Immikkut tapiissutaasoq: 1.000 kr. nunani tamalaani unammiartorniartunut kaasarfimmiussat soorlu AWG, Inuit Games aammalu Island Games

Atortunik atuineq

- 100 pct. Tapiineq meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiullit aallutaannut
- Uummannaq (timersortarfik imminut pigisoq):
 - o Meeqqat inuusuttullu: 100 pct.
 - o Peqatigiiffiup aallutai: 90 pct angullugu.

Sungiusaasut

- Sungiusaasut ukiut ingerlaneranni meeqqanik inuusuttunillu 18it inorlugit ukiulinnut sungiusaasimasut, 5.000 kr-nik tapiiffigineqarsinnaapput

Timersornermi akissarsiassat

- Aningaasat ikinnerusut ukiumoortumik illoqarfinni nunaqarfinnilu akissarsititsinissanut atorneqartussat immikkoortinneqartarput.

Timotgy Allen/Getty Images

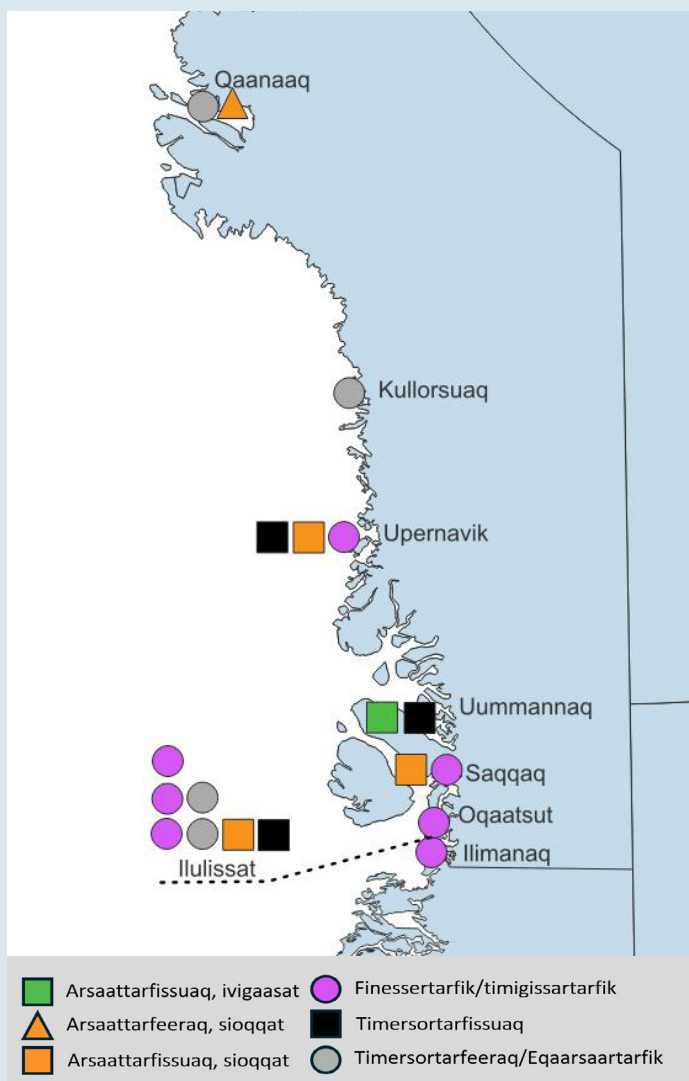
Kommuneni timersorfusinnaasut

Avannaata Kommuniani timersorfusinnaasut 20'put – illup iluani silamilu. Amerlanerit illoqarfiup iluanipput, innuttaasut amerlanerit najugaqarfianni. Illoqarfinni sisamani timersorfissaqarpoq, nunaqarfinnilu annerni pingasuni aammalumi Ilimanami – nunaqarfimmi 45narnik innuttalimmi. Ilulissat timersorfissaqarnerullunilu atortoqarneruvoq, nunaqarfiit 23it akornnganni 19it timersortarfeqanngitsut.

Tabel 1: Avannaata Kommuniani timersorfusinnaasut

Illoqarfik/ nunaqarfik	Timersorfusinnaasut
Ilimanaq	Fitnesscenteri/timigissartarfik
Ilulissat	Fitness'ertarfiit 3/timigissartarfiit, timersortarfiit/eqaarsaartarfiit minnerusut marluk, Arsaattarfissuaq (ivigaasartalik), timersortarfissuaq, ujakkaartarfillu
Kullorsuaq	Timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik
Oqaatsut	Fitnesscenteri/timigissartarfik
Qaanaaq	Arsaaffeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik
Saqqaaq	Fitnesscenteri/timigissartarfik, arsaattarfeeraq (sioqqat)
Upernavik	Fitnesscenteri/timigissartarfik, arsaattarfeeraq (ivigaasat), timersortarfissuaq

Nunap assinga 1: Avannaata Kommuniani timersorfusinnaasut immikkut

KimKimsenPhot/Getty Images

Timersortarfiit

Avannaata Kommunianni illoqarfinni sisamani annerni timersortarfeqarpoq:

- Timersortarfiit Ilulissani, Qaanaami Upernavimmilu kommunemit pigineqarlutillu ingerlataapput.
- Uummannami timersortarfik imminut pigisuuvoq.

Tabel 2: Avannaata Kommunianni Timersortarfiit

Sumiiffik	Nassuiaataa atorineqarneralu	Qanoq innera aserfallagaaneralu
Ilulissat	Timersortarfik 1976meersoq kommunep pia. 20x40 meter isiginnaartarfeqarlunilu timigissartarfeqarpoq. Ulluinnarni sapaatinilu ulikkaqqajuaannangajattoq. Peqatigiiffiit piffissap 68 pct. atortarpaat, atuarfiit 19 pct., innarluutilit/utoqqaat 5 pct. Futsal initoorujussuuvoq.	Ajunngitsumik nillertumilli nateqarpoq. Aserfallatsaaliqartariaqarpoq (2017-2027): 3,8 mio. kr.
Qaanaaq	Kommunep pigisaanik timersortarfeqarpoq 1991nisamik. Ulluunerani atuarfimiit atorineqartarpoq unnukkullu peqqatigiiffinnit. Akunnialunnguani atorineqarneq ajorpoq.	Nateq nungullarsimavoq, nillertunilu. Natip iluarsaanneqarnissaanut aningaasannattoqarpoq. Aserfallatsaaliqartariaqarpoq (2017-2027): 3,4 mio. kr.
Upernavik	Kommunep pigisaanik 2005imeersumik timersortarfeqarpoq. Atorineqarnera pillugu paasissutissaqanngilaq.	Aserfallatsaaliqartariaqarpoq (2017-2027): 2,1 mio. kr.
Uummannaq	Timersortarfik 1980meersoq imminut pigisoq. Ulluinnarni 87 pct.-nik inniminnerneqartarpoq, sapaatini 42 pct.	Aserfallatsaaliqartariaqarpoq (2017-2027) 7,2 mio. kr.

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuiner Mullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminggaanneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018).

Kommunep timersortarfiini sisamaasuni naliliisoqarpoq aserfallatsaaliuiner mut tunngatillugu kinguaattooruteqanngitsutut nalilerneqarpoq. Taamaakkaluatorli siunissami aserfallatsaaliuiner mut pisariaqartitsineq 16,6 mio. kr.-ip missaaniittoq erseqqissarneqarpoq, ingammik 2021ip kingorna.

Kommune 2025imi missingersuutimini 3,1 mio. kr.-nik Qaanaap timersortarfianut atugassanik immikkoortiterivoq. Ukioq taanna Ilulissani multihalimik pitaartoqarnissaanut piareersaataasumik suliaqarnissamut 1 mio kr.-nik immikkoortitsisoqarpoq, aningaasaateqarfinnut qinnuteqartarnissamut aallaqqaasiutaasussamik.

Atortut pillugit suleqatigiinneq

Kommune sisamanik immikkoortortaqaqarpoq, peqqinnissamut sunnginngiffimmullu tamarmik immikkut pisortaqartunik. Aqutsisut peqatigiiffinnut attaveqartuupput pinaveersaartitsinermullu siunnersortimik qanimut suleqatiginnittoqarluni aamma teknikkeqarfimmut avatangiisinullu immikkoortortaqaqarfimmi sulisumik. Immikkoortortaqaqarfimmi pisortat illoqarfiit akimorlugit assigiinngitsunik akuttussuseqartumik naapittarput.

Ilulissani assigiinngitsuneersunik ataatsimeeqatigiittoqartarpoq sapaatip akunneri pingasut missaat qaangiukkaangata, kommunep illuutaanni aserfallatsaaliuinissamut pisariaqartitat eqqartorneqartarlutik. Tassani peqqinnissamut sunngiffimmullu ataqatigiissaarisooq peqataasarpoq taamatuttaaq pisortat immikkoortortaqaqarfimmi marlunni aammalu sanaartukkanik immikkoortortaqaqarfimmeersoq ataaseq peqataasarpoq.

Timersoqatigiit Kattuffiannik suleqateqarneq

Kommune Timersoqatigiit Kattuffiannik isumaqatigiissuteqarput marlunnik siunertalinnik:

1. Timersornermut neqeroorutit ineriartortissallugit, innuttaasut pisariaqartitaannut tulluuttunngorlugit
2. Avannaani timersornerup tungaatigut kajumissutsiminik suliaqartarnerup takussaanerulernissaa anguniarlugu.

Naak isumaqatigiissummi atortut toqqaannartumik eqqumaffigineqanngikkaluartut, kommunip pingaartippaa, timersornerup kultureqarnermullu tunngasut pitsaasunik avatangiiseqarnissaat.

Politikkikkut siunnersuutit pilersaarutillu

- Marts 2024: Ilulissani Multihaleqalernissamik siunnersuut
- 2024 naalernerani: Ikerasammi timersortarfeeqqamik peqalernissamik siunnersuut (224 inoqartumi)
- 2023: Qaanaami nutaamik imaluunniit timersortarfimmi aserfallatsaaliortoqarnissaanik siunnersuut, nillernerujussua ajornartorsiutaagami ukiorpassuarnilu aserfallatsaaliorneqarsimangimmat.

Kommunep pilersaarutit periusissiaani 2024imeersumi eqqumaffigineqarput:

- Najugaqarfimmi minnerni tamani sunngiffimmi aallussisarfiisanik pilersitsisoqarnissaa
- Atortut pioreersut aserfallatsaaliorneqarlutillu iluarsanneqassasut
- Arlalitsigut atorneqarsinnaasumik aaqqiisoqarsinnaanersoq misissorneqassaaq aaqqiisoqarlunilu sanaartortoqartinnagu
- Ilulissani multihalimik nutaamik sanasoqassasoq.

2025ip aallartinnerani politikkikkut akuersissutigineqarpoq Ilulissani multihaliliorqarnissaa siunertarlugu misissueqqaartoqassasoq. Timersortarfissuaq 2030imi Arctic Winter Games'eqarnerani atorneqartunut ilaassasoq anguniarneqarniarpoq.

Kommune Kujalleq

Kommune Kujalleq kujataaniittuuvooq, nunatsinnilu kommune minnersaralugu 32.000 km²-nik annertussuseqarpoq. 2025ip aallartinnerani 6.110nik innuttaqarpoq.

Kommunemi illoqarfiit pingasuupput katillugu 5.404nik innuttaqartut (89 pct.). Sinneri 11 pct.'it nunaqarfinni najugaqarput.

Nunatta Naatsorsueqqissaartarfiani siumoortumik naatsorsuutigisat nutaanerpaat malillugit 2035ip tungaanut innuttaasut 750it missaannik ikilissagatinneqarput 6.110niit 5.356nut.

Kommunep timersornermut timigissarnermullu tapiinera

Kommune Kujalleq ukiut tamakkiallugit timersornermut peqatigiiffinnullu tapiisarpoq timersornermut timigissarnermullu inatsit aallaavigalugu sinaakkutissatut aningaasaliissutinik.

Kommunep malittarisassai malillugit tapiiffiqineqarnissamut qinnuteqartoqarsinnaavoq najukkami, nuna tamakkerlugu nunaniluunniit tamalaani timersorluni timigissarluniluunniit ingerlatanut, sanaartukkanut, aserfallatsaaliuineranut aamalu timersornermi atortunik aaqquissuussisoqartillugu kiisalu init silamilu atortut ingerlanneqarnerinut.

Kommune Kujallermi timersoqatigiinnut tapiineq

Ilaasortat ingerlatsinerlu

- Tamakkiisumik tapiissutaasup 10 pct.-ia assigiimmik peqatigiiffiit akonganni agguarneqartarpoq
- Ilaasortat amerlassusaat aallaavigalugit 15 pct.-it agguanneqartarput – ilaasortamut ataatsimut tapiissutaasartoq ataasiulluni.

Angalanernut tapit

- Aningaasaliissutit 75 pct.-ii Nanortalimmi, Qaqortumi Narsamilu innuttaasut amerlassusaat aallaavigalugit tunniunneqartarput
- Sumiiffimmi nunatsinnilu pissartangorniunnernut tapiinerit:
 - o 65 pct. Meeqqanut inuusuttunullu 18it inorlugit ukiulinnut
 - o 50 pct. 18leereersimasuniit utoqqaanernut
 - o 100 kr./ullormut meeqqanut inuusuttunullu nerisassanut tapeq
- Nunani tamalaani unammiartortunut aamma tapiisoqartarpoq najugaqarfiillu akonganni unammi-
nertut aalajangersimasumik aningaasalersugaanngit-
sumik.

Atortunik atuineq

- 100 pct.-mik meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiulit inimik attartornerannik matussusiisoqartarpoq
- 85 pct.-mik inersimasut (18+) timersortarfimmik attartornerannik matussusiisoqartarpoq akunnermut akusut aallaavigalugit.

Walter Bibikow/Getty Images

Kommunemi timersornermut atortut

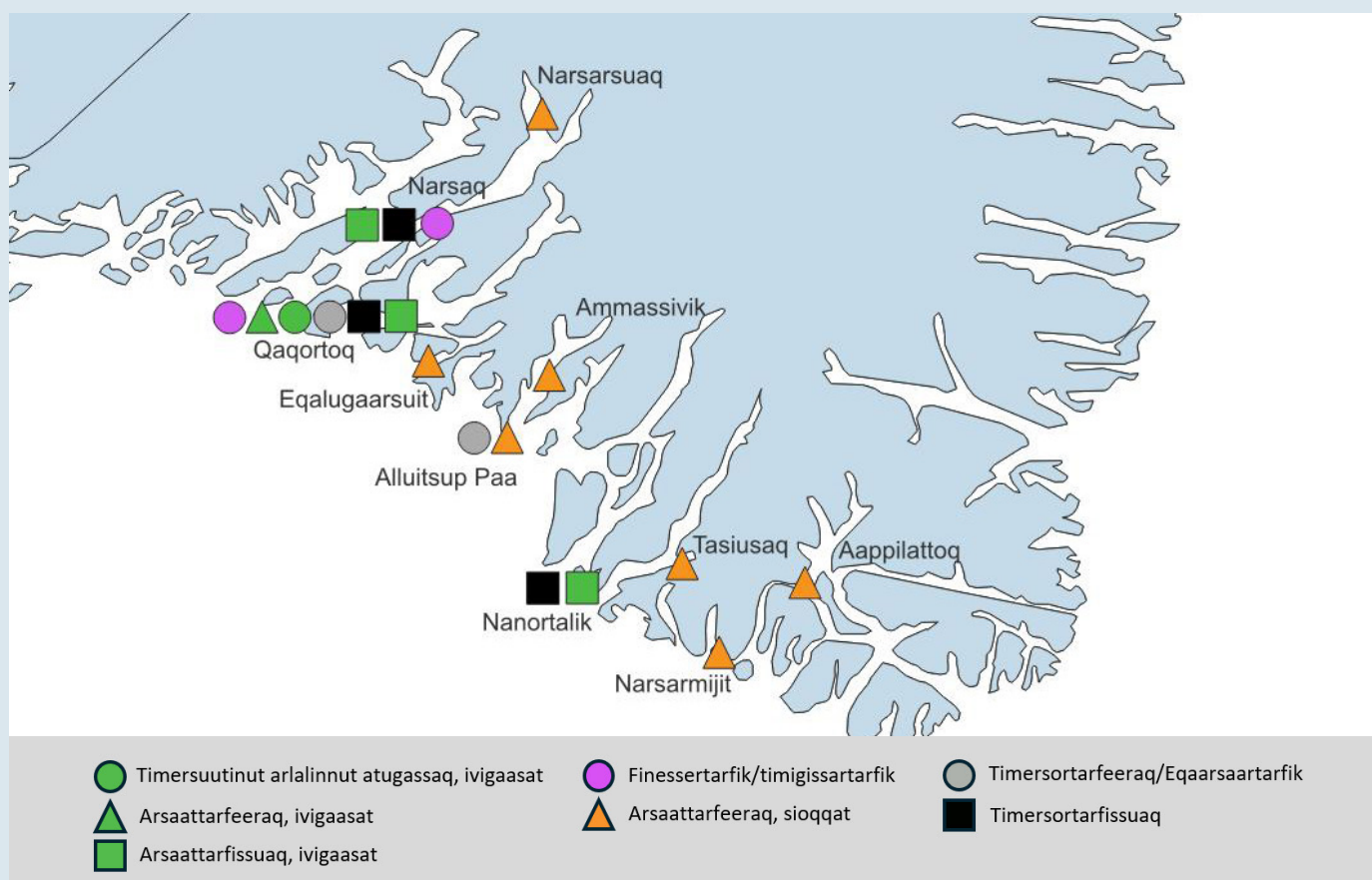
Kommune Kujalleq timersornermut atortunik 20nik peqarpoq, taakkua amerlanerpaartaat illoqarfinniipput. Nunaqarfinni 11nik amerlassuseqartuni sisamat timersorfissaqanngillat. Arsaattarfiit takussaanerupput, illoqarfiillu annerit pingasut ivigaasalersukkanik arsaattarfittaarput 2010it naajartornerini, taamaalilluni nunatsinni pissartanngorniunnerit ingerlanneqarsinnaasalersimalutik.

Tabel 3: Kommune Kujallermi timersornermut atortut

Illoqarfik/ nunaqarfik	Atortut
Nanortalik	Arsaattarfissuaqarpoq (ivigaasat), timersortarfissuaqarpoq, disc golf-bane, fitnesscenteri/timigissartarfik
Narsaq	Arsaattarfissuaqarpoq (ivigaasat), timersortarfissuaqarpoq, fitnesscenteri/timigissartarfik aammalu disc golf-bane
Qaqortoq	Arsaattarfissuaqarpoq (ivigaasat), arsaattarfeeraq (ivigaasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik,
Alluitsup Paa	fitnesscenteri/timigissartarfik, multibane (ivigaasalik), ujakkaartarfik, disc golf-bane, cykel'ertarfik, skaterbanelu
Ammassivik	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik
Eqalugaarsuit	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Narsarmijit	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Narsarsuaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Tasiusaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Aappilattoq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
	Arsaattarfeeraq (sioqqat)

Tabelimi nalunaarsukkat 2018iminngaaneersuupput, 2018imi kommunep ingerlatsiviani nalilisoqarneraninngaaniit aallaaveqartumik.

Nunap assinga 2: Kommune Kujaallermi immikkut atortut

Timersortarfii

Illoqarfii annerit pingasut tamarmik timersortarfeqarput, nammineq pigisutut ingerlanneqartunik.

Tabel 4: Kommune Kujallermi timersortarfii

Sumiiffik	Nassuiaataa atornerarneralu	Qanoq issusaa aserfallatsaaliorneqarneralu
Nanortalik	Timersortarfik 1991imeersoq, imminut pigisoq. Atuarfiup timersortarfik ulluunerani atortarpaa, sapaatillu akunnerata naanerani, tamatuma kingorna peqatigiiffiit atortarpaat. Inniminnerneqartaqaaq (piffissap 90 pct-ata missaani).	Aningaatigut kinguleruttoorutit (2015): 445.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq (2017): 1,7 mio. kr.
Narsaq	Timersortarfik 1982meersoq, imminut pigisoq. Ulluunerani atuarfimmitt meeqquvinniiullu atornerarnerusarpoq. Ullut 54 pct.-ii inniminnerneqarsimasarpoq.	Aningaatigut kinguleruttoorutit: 5.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera: 1,9 mio. kr. (2021 kingornaanerusoq)
Qaqortoq	Timersortarfik 1973nisaq imminut pigisoq, inersuataa 20x40 meterit isiginnaartunut inissalik fitnessertarfeqarlunilu. Sapaatip akunneranut 101,5 akunnerit ammasarpoq ulluuneranilu kommunep paaqqinnittarfiinit attartorneqartarluni. Unnuit 93 pct.-ii attartorneqartarput, sapaatip akunnerata naanerani 58 pct. Peqatigiiffik K33 peqatigiiffiit akornganni attartortuunerusarpoq.	Qaliaa silataalu iluarsartuunneqartariaqarput. Kinguleruttoorutit (2015): 43.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq: 578.000 kr. Pitsaassusia naliliiffigineqaqqissimavoq 2025ip naalernerani. Nalunaarusiami 2015iminngaaneersuminnarnit annertunerujussuarmik iluarsartuunneqartariaqalersimavoq. Periutsit assigiinngitsut atornerarsimapput assersuunneqarsinnaanngitsut.

Paasissutissat Naalakkersuisuniit najukkamilu paasissutissiisunit pissarsiaapput.

Walter Bibikow/Getty Images

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuiner mullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminngaanerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Kommunep timersortarfiini pingasuni naliliisoqarpoq aserfallatsaaliuiner mut tunngatillugu kinguaattoorneq 493.000 kr.-iusoq. Annerpaartaa Nanortalimmi timersortarfimmut tunngavoq. Tamatuma saniatigut siunissami aserfallatsaaliuiner mut pisariaqartit-sineq 4,2 mio. kr.-ip missaaniittoq naatsorsuutigineqarpoq – pingaartumik Nanortalimmi aamma Narsami timersortarfiinut.

Qaqortumi atuisut timigissartarfimmik isiginnaartartullu inigisartagaannik allisitserusukkalarput. Maannakkut mikivalaalersimagami, timersortarfillu nunatsinni pissartanngorniunnissanut akuerineqarsinnaannginnami isiginnaartunut inissakippallaaqimmat.

Atortunik suleqatigiissuteqarneq

Qaqortumi kommune timersortarfiup imminut pigisup siulersuisuini issiatitaqarpoq, ilaatigut kommunemit paaserusunneqarmat timersortarfiup qanoq ator neqartarnersoq, timersoqatigiiffiillu piffissap atugassatik ilumut atortarne- raat paasisaqarfigerusullugit.

Timersortarfik aalajangersimasumik ingerlatsiner mut ta- perneqarneq ajorpoq, pinartumilli iluarsartugassaqartillugu kommunemut akissaminik qinnuteqarsinnaasarpoq.

Ataavartumik Qaqortumi, Nanortalimmi Narsamilu kulturi- mut sunngiffimilu immikkoortorta qarfinni ataatsimiittoqar- tarpoq sumi aserfallatsaaliisoqassanersoq eqqartorniarlugu.

Kommunep arsaattarfii teknikkikkut aqutsisoqarfimmiit ingerlanneqartuupput, taannalu Qaqortumi qitiusumik allaffeqarpoq.

Timersoqatigiit Kattuffiannit suleqateqarneq

Timersoqatigiit Kattuffiat Kommune Kujallerlu suleqatigiin- nissamut isumaqatigiissusiorput ukiuni 2025-2027 atuuttus- samik pingaarnertut siunertarineqarlutik:

1. Timersornermut neqeroorutaasartut piorsaaffigalugit, aturfinni timi atorlugu aallunneqartartut aqqu sinerni timersornermik GAME'llu ingerlattagaanik ilaartorlugit
2. Timersornerup iluani kajumissutsimik sullissisarneq si- uarsaaffiginiarlugu – soorlu Sammisassat atonerisigut, allaffissornikkut suliasat oqilisarlugit takoriaannann- gortillugillu.

Timersornermut ingerlanissamullu periu- sissiat

Kommunep pilersaarusiortuni periusissiaa 2023 – 2027 imaqarpoq timersornerup tungaatigut angorusutanik arla- linnik:

- Atuarfiit atuanggifteqarnerini timersortarfiit ammatit- tarlugit
- Silami aallunneqarsinnaasut piorsaavigalugit
- Nanortalimmi Timersornermut højskolemik pilersitsil- luni
- Nalagaaffiit Peqatigiit peqqinnissaq inuunerissaarnis- sarlu pillugit nunarsuarmi anguniagaanut ilanngussilluni
- Meeqqerivinni aturfinnilu aallutassat amerlisillugit
- Utoqqaanerusunut timersuutini arlaqarnerusunik neqerooruteqartarluni
- Timersuutit ilaat unammisarnerillu pitsanngorsaaffi- galugit.

Peqqinnissamut inuunerissaarnissamullu periusissiaq 2022- 2032 ukuninnga eqqumaffiginnippoq:

- Pinnguarfiit amerlanerit inillu sammisaqarnartut
- Aallutassat neqeroorutit erseqqinnerulersillugit
- Inuit ilinniartillugit, meeqqat, inuusuttut utoqqaallu timiminnik atuisinnaassuseqarnerinut tunngasutigut
- Peqatigiiffinni meeqqat amerlanerulersillugit – aamma timersornissaminnik sungiussisimangitsut akornganni
- Kajumissutsiminnik suliaqartartunik nutaanik pissarsil- luni.

Kommune Qeqertalik

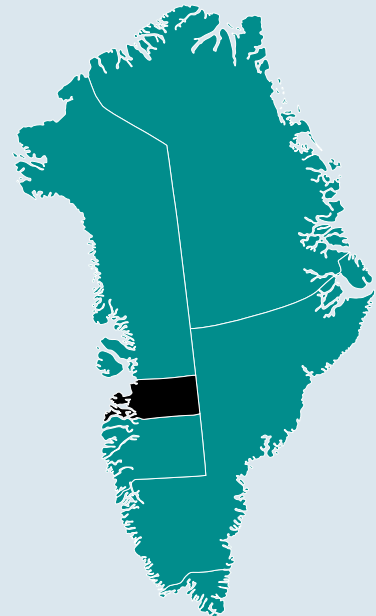
Kommune Qeqertalik 5.969inik innuttaqarpoq illoqarfinnut sisamanut nunaqarfinnullu arfineq-pingasunut agguataarneqarsimasunik, illoqarfiit annersaraat Aasiaat (2.992inik innuttaqartoq). Kommune 62.400 km²-nik annertussuseqarpoq, kujammut Qeqqata Kommuneanut avammullu Avannaata Kommuneanut killilluni.

Naatsorsuutigisat 2025imeersut malillugit 2035imi innuttaasut 750it missaannik ikileriassagatinnearput 5.969niit 5.217nut.

Kommunep timersornermut timigissarnermullu tapiinera

Kommunep tapeeriaasia kingullermik 2023imi nutarterneqarpoq. Tapiissutit matususertarpaat angalanerit taavalu timersoqatigiiffiit attartornerannut aningaasartuutaannut.

Aningaasartuutit katillugit amerlassusaat ukiumoortumik annertussuserneqartarpoq sumiiffinnullu sisamanut agguarneqartarluni kommunemi illoqarfinni annernut tuttussangortinneqartartunik, innuttaasut illoqarfinni qassiuneri malillugit aningaasat amerlassusilerneqartarlutik.

Kommune Qeqertalik tapeeriaatsit

Angalanerit tapiissutit

- Meeqqat inuusuttullu
 - o Nunatsinni unamminerit 90 pct angullugit taperneqartarput
 - o Nunani avannarlerni/Europami unamminerit 40 pct. Angullugu taperneqartarput (Ukiumut ataasiarluni timersoqatigiiffik ataaseq)
- Inersimasut
 - o Anngunniunnernut ajuganniutivinnernullu 60 pct. Angullugu Nunatsinni pissartangorniunnerit
 - o Oldboys/-girls: pisortatiguunngitsut 50 pct. angullugit Nunatsinni pissartangorniunnerit
- Utoqqaat
 - o Timersornermi aaqqissuussanut 60 pct. angullugit
- Tamarmik
 - o Kommunemi pissartangorniunnerit 50 pct. angullugit
 - o Kattuffiit nunaqarfinni 1.500 inorlugit innuttalinni aaqqissuussippata 80 pct. angullugit

Atortunut tapiissutit

- 100 pct. Matussuserneqartarput meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiullit
- 100 pct. Matussuserneqartarput utoqqaat, innarluutillit, siusinaarlutillu sulisinnaajunnaarsimasut
- Inersimasut (18+): kommuneni attartornermut akit kommunep ukiumoortumik akigittagaa naapertorlugu (2025imi akunnermut 41 kr.)
- Aasiaat Timersortarfianni imminut pigisumi immikkut malittarisasaqarpoq: inersimasut (18+) attartornerat 90 pct.nik matuneqartarpoq

Sungiusaasunut tapiineq

- o Meeqqanut inuusuttunullu sungiusaasut (18it inorlugit ukiullit): sæsonimut sungiusaasumut ataatsimut 5.000 kr. angullugit.

Wirestock/Getty Images

Kommune Qeqertalimmi timersornermut atortut

Kommune Qeqertalik illoqarfinni nunaqarfinnilu 18inik timersorfiusinnaasunik peqarpoq. Kommune atortuutai annerusumik arsaattarfiupput, timersortarfissuit timersortarfeeqqallu aammalumi fitnessertarfeqarluni. Aasianni arsaattarfik arsaaffiup ataani imeqartarneranik ajornartorsiortitsisarpoq, taamaasillunimi maniilasugami nunatsinnilu pissartanngorniunnissamut arsarfissatut piukkunnartarani. Arsaattarfiup naqqata taarsernissaanut aningaasanik immikkoorttisisoqareerpoq.

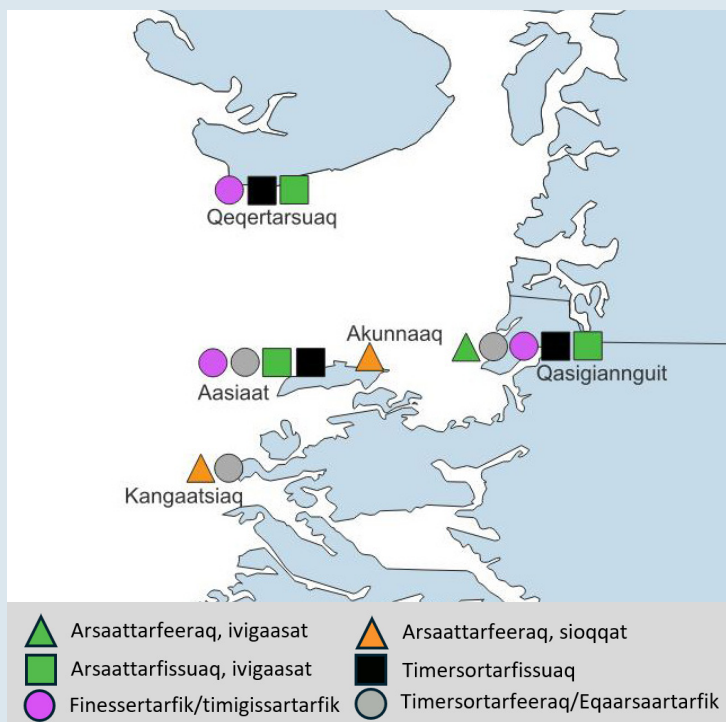
Kommunep 2025imut missingersuutaat malillugit aningaasaliiffissat suli malinnittussaapput:

- 500.000 kr. Qeqertarsuarmi arsaattarfiup imaanut assiaqutilersornissaanut
- 11 mio. kr. Kangaatsiami ivigaasaaqqanik arsaattarfittarnissamut (2025-2026)
- 1,4 mio. kr. Qeqertarsuarmi sisoqarfiup majuartaatilernissaanut
- 800.000 kr. Aasianni sammisassaqaqtitsiviliorinissamut

Tabel 5: Kommune Qeqertalimmi timersorfiusinnaasut

Illoqarfik/nunaqarfik	Faciliteter
Aasiaat	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsartarfik, fitnesscenteri/timigissartarfik, ujakkaartarfik, disc golf-ertarfik, silami sungiusaatit
Kangaatsiaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq / eqaarsartarfeeraq
Qasigiannugit	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq / eqaarsartarfeeraq, fitness'ertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik, silami sungiusaatit
Qeqertarsuaq	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq fitness'ertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik
Akunnaaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)

Nunap assinga 3: Kommune Qeqertalik atortut immikkut ittut

Eckart Meyer/Getty Images

Timersortarfii

Kommunemi illoqarfinni annerni sisamani pingasut timersortarfissuaqarput.

Tabel 6: Kommune Qeqertalimmi timersortarfii

Sumiiffik	Nassuiaataa atornerqarneralu	Qanoq issusaa aserfallatsaaliornerqarneralu
Aasiaat	Timersortarfik 1977imeersoq, imminut pigisoq fitnessertarfitalik nammineerluni allamik pigineqartoq. Timersortarfimmik attartorfissat nutaat pilersaarutigineqarput meeqqat inuusuttuaqqallu salliutilerniarlugit. Piffissanik agguassinerit: Atuarfiit 25 pct., peqatigiiffiit 51 pct. (futsal, assammik arsarneq, sulorarneq, ujakkaarneq) utoqqaallu sapaatip akunneranut akunnerit sisamat. 20 pct. Atorneqanngiffia (21 timer).	Nateq nutartigaavoq, timersortarfilli nutaanngiluni. Ukiukkut nillertaqaaq, qanittukkut igalaat imikoofiillu timersortarfimmeersut taasersorneqarput. Qalialernissaanut tapiineq 2018imi pivoq. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq 2017-2027: 4,4 mio. kr.
Qasigiannugit	Timersortarfik 1990imeersoq, kommunip pia. Atuisut kisitsisitalersugaanngillat.	Kissarsuut taarserneqarpoq 2022-2023 Aserfallatsaaliorneqartariaqassusia 2017-2027: 2,7 mio. kr.
Qeqertarsuaq	Timersortarfik 1985meersoq, 2003mi allanngortiterneqarpoq, kommunep pigaa. Atuinerit kisitsisitalersugaanngillat.	Qalia iluarsartuunneqalerpoq (2023). Aserfallatsaaliorneqartariaqassusia 2017-2027: 1,8 mio. kr.

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuiner mullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminggaanneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Kommunep timersortarfiini pingasuni naliiisoqarpoq aserfallatsaaliuiner mut tunngatilugu kinguaattooruteqartoqanngitsoq. Taamaakkaluartorli siunissami katillugit 8,85 mio. kr.-inik pisariaqartitsineq naatsorsuutigineqarpoq, ingammik 2021–2027ip ingerlanerani.

Aasianniinnermi timersortarfik atuarmiullu eqaarsaartarfia pillugit paasissutissanik katersisoqarpoq.

- Peqatigiiffiit meeqqat inuusuttuaqqallu 18it inorlugit ukiullit atunngitsuugaannut akiliineq ajorput.
- Atuarfiup ilinniarnertuunngorniarmiullu timersortarfimik atuisarnitik qanittukkat annikillingaatsiarsimavaat. Taamaattumi atunngitsoorneqartarpoq ingammik ataasinngornerup ullaap tungaani sisamanngornerlu tamangajaat.
- Siunissami pitsanngorsagassatut kissaatigineqarput ilaatigut qaqsarfik (tribune) kiisalu kiassaati nutaat.

Atuarfiup eqaarsaartarfia peqatigiiffinit atorineqartarpoq atuareernerup kingorna, taakkualu namminneq matuersaateqarput. Naterli nungullarsimaqimmat ajornartorsiortit-sisarpoq, sukkitsitsisarami, aasakkullu assut kiattarluni.

Atortut pillugit suleqatigiinnerit

Kommune naapertorlugu illoqarfiit tamarmik aqutsisoqartarput immikkoortoqarlutillu timersornermut, kulturimut, sunngiffimmut, teknikkemut avatangiisinullu tunngasutigut. Illoqarfiillu tamarmik timersornermut atortunillu aserfallatsaaliinissaminnut immikkut missingersuuteqartarlutik. Ataavartumik ataatsimiittoqartarlunilu illoqarfiit akornnganni ataqatigisisaarisuqartuurtarpoq.

Peqatigiiffiit timersortarfinnik atuigaangamik meeqqanut inuusuttuaqqanullu 18it inorlugit ukiulinnut taava kommunep aningaasartuutit tamaasa akilertarpei. Kommunep timersortarfiullu imminut pigisup akornnganni isumaqatigiissusiortoqarsimannngilaq timersortarfiup attartorneranut annerpaamik qanoq akeqaaqusaanissaannut tunngasunik.

Peqatigiiffiit akiligassatik kommunemut nassiutiinnartar-paat, kommunellu akiliinnartarlugit. Kissaatigineqarporlu ingerlatsiner mut aalajangersimasumik akiliisalernissaq ataavartumik akiliisaqattaarnerit pinngitsoortinniarlugit.

Aasianni timersortarfiup aserfallatsaaliorneqarnissaanut tunngatillugu immikkut aningaasaliissutissaqanngilaq. Aasianni arsaattarfik kommunemit ingerlanneqarpoq, allani aserfallatsaaliorneqarnissaanut pisariaqartitsinerit teknikk-qarfimmit avatangiisinullu ingerlatsivimmit naliliiffigineqartartut.

Aasianni timersortarfiup imminut pigisup siulersuisui kommunemit marlunnik sinniisoqartitaapput.

Suleqatigiinneq ineriartornerlu

Kommune anguniagassaqaalereerpoq, taamaattumik:

- Aaqqissuussamik timersortarneq siuarsaaffigineqartussaavoq
- Avatangiisit aallutaqarluartut pilersinneqasapput
- Ukiut apeqqutaatinnagit peqatigiissinnaanerit taparserneqartassapput timersorneq aqutugalugu.

Ukiunut 2025-2027 kommunemut pilersaarut nutaaq suliarineqaleruttarpoq. Politikikkut aamma siunnersuutigineqareerpoq Qasigiannuani timigissartarfik timersortarfimmiittoq allilertorneqassasoq, assut kissaatigineqarmat inissaalatsitsisoqartarlunilu.

Qeqqata Kommunia

Qeqqata Kommunia Kalaallit Nunaata kitaaniippoq 115.500 km²-nillu annertussuseqarluni. Kommune katillugit 9.179nik innuttaqarpoq, illoqarfinnut marlunnut nunaqarfinnullu arfinilinnut siaruuassimasunik. Innuttaasut 13 prct-iisa missaat nunaqarfinni najugaqarput.

Nunatta Naatsorsueqqissaartarfia naapertorlugu innuttaasut 2035imi 8.514inik ikileriaateqassagatinneqarput. Tassa 2025imiit inunnik 650it missaanniittunik ikileriaateqassalutik.

Qeqqata Kommuniani timersoqatigiiffinnut tapiinerfit

Ilaasortat

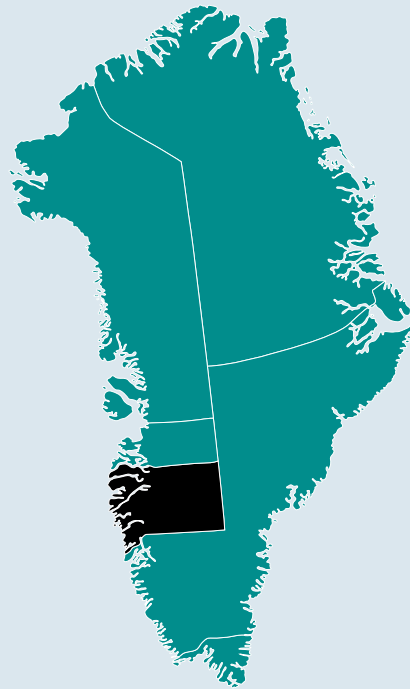
- Kommune peqatigiiffinnut meeqqanik inuusuttuaqqanillu 18it inorlugit ukiulinnut tapiissuteqartarpoq, ilaasortat amerlassusaannut naapertuussarneqartartumik.
- Tapiiffiqineqarnissamut kisitsisit arfineq-marlunnut avinneqarsimapput: Peqatigiiffik 0-24inik ilaasortalik 2.000 kr.-nik tapiiffiqineqartarpoq, ilaasortaqaarneppaaq 10.000 kr.-nik tapiiffiqineqartarpoq 200it sinnerlugit ilaasortaqaaraangami.

Angalanerit

- 100 pct. Meeqqat inuusuttullu peqataanissaminnut tapiiffiqineqartarput imaluunniit nunatsinni pissartannngorniunnerinut meeqqalluunniit unamminerinut tapiiffiqineqartarlutik
- 30 pct. Inersimasut peqataanissamut akiliutaannut billetsinulluunniit tapiissutigineqartarput
- Najugaqarnissaannut nerisassaannullu tapiisoqarneq ajorpoq
- Nunatsinni pissartannngorniuttoqarnerani nukappiaqqat/angutit holdii ataatsit aammalu niarsiiaqqat/arnat holdii ataatsit tapiiffiqineqartarput
- Immikkut holdit allat peqataanerit immikkut naliliifiginerisigut aatsaat tapiiffiqineqartarput
- Piumasaqaat: Angalanermut tapiissutinik pissarsisut kommunep aaqjissuussinerini kajumissutsiminnik suliaqartassapput.

Atortut

- Peqatigiiffit ataasiakkaarlutik timersortarfimmik attartorminnut ukiumoortumik ataasiarlutik tapiiffiqineqartassapput (katillugit tapiinerit sisamat angusinnaasarlugit)
- 75 pct. Tapiinerit anartarfilerinernut, innaallagissamut, kiassarnermut imermullu timersoqatigiiffiit illuutaannut 100 pct. Tapiinerit immikkut aningaasartuutitut soorlu sisorarfiit ujakkaartarfillu atortuisa orsusaannut.

Qeqqata Kommuniani timersortarfii

Qeqqata Kommunian inuttussusaanut naleqqiikkaanni Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu timersorfissanik peqarnerpaajuvoq. Kommunep ingerlatsivia malillugu 2018imiilli timersorfissanik nutaanik nalunaarsueqqittoqarsimangilaq.

Tabel 7: Qeqqata Kommuniani timersortarfii

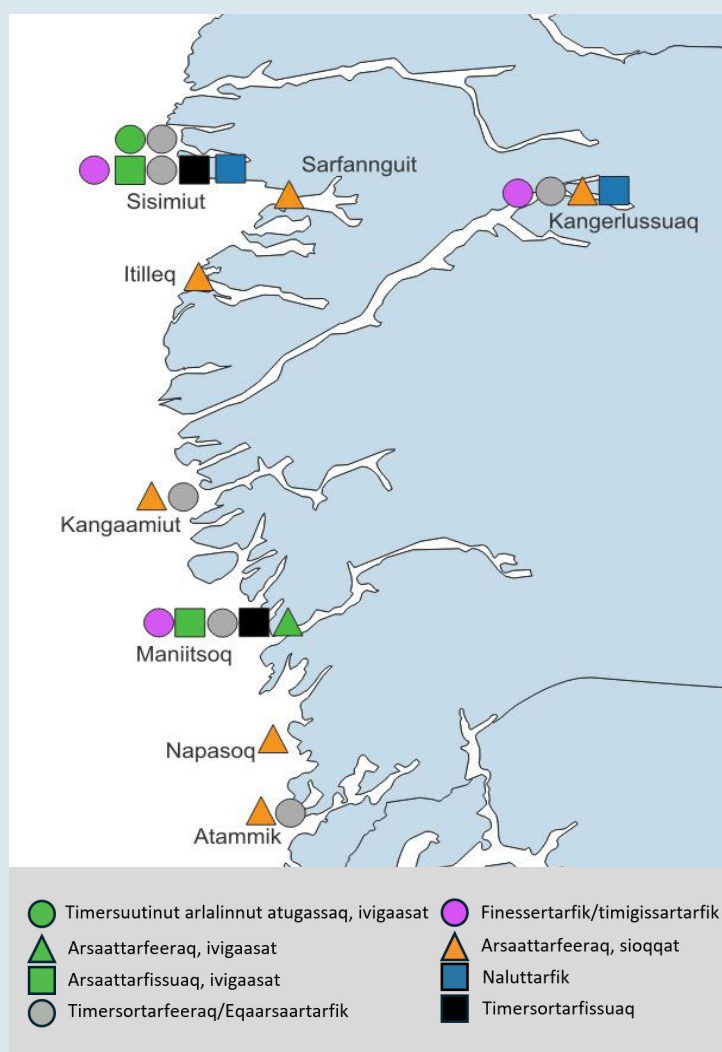
Illoqarfik/nunaqarfik	Atortut
Maniitsoq	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, fitness'ertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik, sangusaartarfik, sisoraarluni majuartaat/majuartaateeraq, sangusaartarfik (heliskiing)
Sisimiut	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeqqat/eqaarsaatarfeeqqat marluk, fitness'ertarfik/timigissartarfik, naluttarfik/ammasoq, multibane (ivigaaraasalik) skatertarfik, cykelertarfik, skøjtertarfik, silami fitnessertarfik, ujakkaartarfik, majuartaat/majuartaateeraq marluk, sissami volleyball'tertarfik, pissigaataa arpattarfik
Atammik	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortaafeeraq/eqaarsaartarfik, silami fitnessertarfik
Itilleq	Arsaattarfeeraq (sioqqat), silami fitnessertarfik
Kangerlussuaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, fitnessertarfik/timigissartarfik, naluttarfik/naluttarfeeraq, cykel'ertarfik, squashbaneq
Kangaamiut	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, silami fitnessertarfik, sangusaartarfik (heliskiing)
Napasoq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Sarfanguit	Arsaattarfeeraq (sioqqat) , silami fitnessertarfik

Timersorfiusartut ingammik Maniitsumi Sisimiunilu piupput, nunaqarfilli tamarmik timersorfissaqarput. Kangaamiuni Napasumilu ivigaaraasalinnik arsaattarfiliortitsiniarluni kommune pilersaaruteqarpoq.

Sisimiuni ivigaaraasanik arsaattarfik maniilarsimavoq nunap qeriuannartup aannerata kingunerisaanik. Taamaattumik kommunep misissuleruttorput allami pitsaannerusumi arsaattarfiliorsinnaanerluni. Kommunep misissuleruttorpaataaq silami nalunnguartarfik atorunnaarmat illup iluani nalunnguartarfimmik pilersitsisoqarsinnaersoq.

Siornatigut pisuffiit pilersinneqarsimapput, arsaattarfeeqqat aammalu silami timersuutaasinnaasut Sisimiuni, kisianni aserfallatsaaliuinissaat ajornartorsiutaasarsimavoq, soorluttaaq kommunep imminullu piginnittup illuutit pioreersut aserfallatsaaliornissaat ajornartorsiutigereersimavaat – aamma nunap qeriuannartup qeriuannaarnerata kingunerisaanik.

Nunap assinga 4: Qeqqata Kommuniani immikkut atortut

Timersortarfiit

Qeqqata Kommuniani illoqarfiit marluullutik timersortarfeqarput. Sisimiuni timersortarfik imminut pigisutut ingerlavoq, Maniitsumi timersortarfik qanoq inissisimanersoq ilisimatitsissutigineqanngitsoq.

Tabel 8: Qeqqata Kommuniani timersortarfiit

Sumiiffik	Nassuiarneqarneri atornerarnerilu	Qanoq issusaat aserfallatsaaliuinerlu
Maniitsoq	Timersortarfik 1978meersoq, imminut pigisoq. Aaqqissugaavoq bane'tut, atisaajartarfilik, qaqusarfilik (tribune) café, fitnessertarfik, sauna, helsekabine, allaffik, lageri aammalu ingerlatsivik illutaaniipput. Paaqqinnittarfinnut inniminnigaasarpqo (nal. 8-15) sapaatip akunnerata naanerani neqeroorutaavoq 0-6-nik ukiulinnut. Peqatigiiffiit timersortarfik atortarpaat nal. 15-23 ulluinnarni aammalu sapaatip akunnerata naanerani, timersortarfik ulikkaavillugu innimneqqasarluni. Aallunneqartarput: Isikkanik arsaanneq, assammik arsaanneq, suloraneq, volleyball, taekwondo, basketball. Timersortarfiup attartortinneri annermik futsalimut atornerartarput.	2015: Kinguuttoorutaasut 10,8 mio. kr. (pingaartinneqarpoq). Aserfallatsaaliuineqartariaqartut 2017-2027: 1,7 mio. kr. (ingamik 2017).
Sisimiut	Timersortarfik 1972meersoq, imminut pigisoq. Banelerlugu, atisaajartarfilerlugu, qaqusarfilerlugu (tribune), café, fitnessertarfik, sauna, helsekabina, allaffik, lageri aammalu ingerlatsivik illutaaniipput. Arsartartuni SAK inniminniinernik amerlanerpaanik atuisarpoq arsartoqarniassamat: Sapaatip akunneranut 23 timet, assamillu arsarneq: 1,5 timet arfininngornikkut. Atuisut allat: Suloraneq, taekwondo aallutallu minnerit allat.	2015: Kinguuttooruteqanngilaq. Aserfallaalisooqartariaqarpoq 2017-2027: 9,8 mio. kr. (ingamik 2021-2027).

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuinerummullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminngaanerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Nalunaarutini naliliisoqarpoq timersortarfiit aserfallatsaaliuinermut annertuunik pisariaqartitsisut. Maniitsumi timersortarfiup kinguaattoornera 10,8 mio. kr.-iuvoq, Sisimiunilu timersortarfiup 2017-2027-imut aserfallatsaaliuinermut pisariaqartitsineq katillugu 9,8 mio. kr.-iulluni – pingaartumik 2021-2027ip ingerlanerani.

Sisimiut timersortarfianni fitnessertarfeqarpoq, timersortarfiup nammineq ingerlataanik, tulluuttunik timersoqatigii-liortarnermigut iluatsilluaqqinnaartutut taaneqarsinnaavoq

– soorlu inuusuttunut ilaqutariinnullu. Atortui paarillua-gaapput, cafélu maannakkut aqutsisoqanngikkaluarlunim, kioskitut tunisillattaartarnermikkullu ingerlalluarpoq.

Najugaqartut akornganni fitnessertarfik allineqarusuppoq, taavalu nalinginnaasumik aallunneqartartunut inissaqarnerulernissaq kissaatigineqarpoq, atuisullu taavaat timersortarfiup silataa aserfallatsaaliorneqartariaqartoq.

Timersortarfik najukkami katerisimaarflluartarpoq, ingamik ukiumoortunik tusarnaartitsisoqartillugu, tamanullu ammasumik aqqissuussinerit, timersortarfimmunt nungullartitsisinnaasartut atuisunullu akorngusiinnaanera oqi-maaqatigiissagaalluartoq oqaatigineqarpoq.

Jason Edwards/Getty Images

Attartornermut isumaqatigiissutit aningaasalersomeqarneri

Kommune timersortarfinnut attartuinissamut isumaqatigiissutit aallaavigalugit tapiisarpoq:

Maniitsoq timersortarfik

- Tapiissutaapput 2.849.360 kr. 2025mi
- Timersortarfik peqatigiiffinnit atorneqarsinnaasarpoq ulluinnaari nal. 15-23 sapaatillu akunnerata naanerani nal. 9-23
- Kommunep paaqqinnittarfiineersut timersortarfik atorsinnaasarpaat ulluinnaari pingasuni piffissami nal. 10-12.

Sisimiut timersortarfia

- Tapiissutit 2.785.816 kr. 2025mi
- Peqatigiiffiit ulluinnaari atuisinnaasarpup nal. 15.30-23 sapaatip akunnerata naanerani nal. 9-22
- Kommunep paaqqinnittarfiisa timersortarfik atorsinnaasarpaat sapaatip akunneranut marloriarluni nal. 12-14 ullunilu pingasuni nal. 9.15-11.15.

Atortut suleqatigiiffigalugit

Qeqqata Kommuniata peqatigiiffiit ataatsimeeqatigaat illoqarfimmi timersorfiusunilu aallutassaqaatigiittoqarnerulernissaa eqqumaffiginarlugu. Peqataasut arlallit ataatsimiinnerit iluatsilluartut nalilerpaat.

Kommunep timersortarfiit attartorfissaat ukiumoortumik agguataartarpai. Atortut attartorneqarnissaanut piffissaliornerit aqqissuussinertut atorneqartarpup. Kommuneli malillugu sulil aallussisoqarnerusinnaalluarpoq, agguanneqarsinnaasunik sulil piffissanik peqarsimassappat.

Ajornartorsiutaavoq kommune killilinnik aningaasaateqarmat kommunep illuutaanik aserfallatsaaliornissaanut killi-

liisarpoq. Silami timigissartarfiit aamma tassani pineqarput, kommunep akiligaanik pilersinneqarsimasut, ingerlanneqartuarnissaanut aningaasaliiffigineqarsimannigitsut.

Suleqatigiinneq ineriartortitsinerlu

Qeqqata Kommunua Timersoqatigiillu Kattuffiat takorluukkaminnik isumaqatigiissusiorsimappup, 2025 ilanngullugu atuuttussamik. Isumaqatigiissut pingasunik pingaarnernik anguniagaqarpoq:

1. Sunngiffik aallussilluarfiusoq atuafillu peqataatitsiffiulluortoq
2. Timersortartuuneq toqqissisimanartoq peqataatitsillu-artuuserlu
3. Ukiut apeqqutaatinnagit peqatigiittarnerit.

Immikkoortumi siullermi atortut eqqumaffigineqarput ukununga naleqqiullugit:

- Timersortarfinni siulersuisunik, peqatigiiffinnik atuisunillu suleqateqarneq atorluaanissaq siunertarlugu
- Atortut piorsaaffigineqarnerini tulluusaaffigineqarnerinilu meeqqat inuusuttullu akuliutsilluarlugit.

Kommunep pilersaarusionermut periusissiaa ukiunut 2022-2026 anguniakkanik imaqarpoq:

- Pigeriikkat atortut aserfallatsaaliornissaat
- Pinngortitaliaruminarnerulernissaa
- Maniitsumi Sisimiunilu nalunnguartarfittaarnissat.

Kommunalbestyrelsep suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaani ukiuni 2025-2029 atuuttumi timersorfiit sallinneqaaqat.

Uani pilersaarutigineqarput:

- Sisorarluni lifti nutaaq Sisimiunilu arsaattarfik nutaaq
- Maniitsumi Sisimiunilu nalunnguarfittaarniarluni suliniteqaqqinnissat
- Timersortarfittaarnissamik pilersaarusionerq.

Kommuneqarfik Sermersooq

Kommuneqarfik Sermersooq nunatsinni annerpaajuvoq innuttaqarnerpaajullunilu: 24.226nik innuttaqarpoq 531.900 km²-nik annertussuseqarluni, taamaalilluni Avannaata Kommuneanit annerulaarluni.

Kommunemi illoqarfiit sisamaapput nunaqarfyllu arfineq-pingasut, kisianni innuttasut equmasorujussuarmik amerlassuseqarput, Nuuk kisimiilluni amerlanerpaartanik najugaqarfigineqarpoq. Innuttaasut 4 pct.-naat nunaqarfimmiuupput.

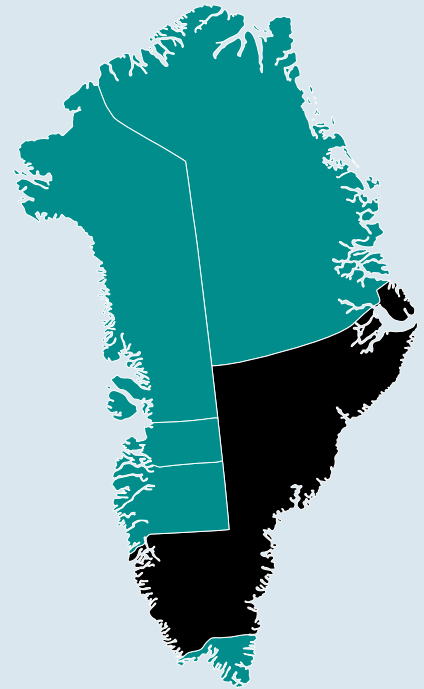
Kalaallit Nunaat innuttakinnerulissasoq naatsorsuutigineqarpoq, naak Nuuk amerlanernik nutserarfigineqarnerulissagaluartoq. Kommuneqarfik Sermersuumi inuit 1.300nik ikileriassangatinneqarpoq 2035ip tungaanut - 24.229iniit 2025mi 2025imi 22.905nut ikileriassangatinneqarlutik.

Timersornernut, timersortartunut timigissarnernullu tapiinerit Kommuneqarfik Sermersooq-mi

Kommuneqarfik Sermersooq peqatigiiffinnut aningaasaliisarnerni malittarisasani 2023imi nutarterpai. Kommuneni allanisuulli tapiissutaasoq ukiumoortumik tunniunneqartarpoq, kommunalbestyrelsep aalajangigai malillugit.

Agguaassineri pingaarnert:

- Aningaasat 82 pct.-ii timersoqatigiiffinnukartuupput, ingerlatsinernut ilaasortat tapiiffigineqarnerinut, ininik attartornernut angalanernullu tapiissutaanerusarlutik.
- Aningaasat sinneri atorreqartarput sakkortuumik timersortunut atuangiffeqarnermilu sammisassanut.

Kommuneqarfik Sermersooq-mi timersoqatigiiffinnut tapiisutit

Ilaasortat

- Aningaasat 10 pct.-ii peqatigiiffit tamarmik ingerlanneqarnissaannut assigiimmik agguanneqartarput
- Aningaasat 15 pct.-ii ilaasortat amerlassusii aallaavigalugit agguanneqartarput

Angalanerit

- Aningaasat 75 pct.-ii ingerlatsinernut, ilaasortanut aammalu angalanarluni tapiissutit angalanernut atugassangortitaallutik
- Qinnuteqartut amerlassusaat aallaavigalugit tapiissutit amerlassuserneqartarput

Atortut

- Kommunep timersortarfiinut Nuummilu naluttarfimmut akeqanngitsumik neqerooruteqartoqartarpoq
- Tasiilami sisorartunut majuartaatit Ittoqqortoormiini akeqanngitsumik atugassangortinneqartarput
- Peqatigiiffit nammeneq illuutillit (kommunemit pigineqanngitsumik) innaallagissamut, imermut kiassarnernullu 100 pct.-mik tapiiffigineqartarput

Tapeeriaatsit allat

- 3 pct.-ii Sinaakutissatut aningaasaliissutit sakkortuumik aqqissuussamillu timersornernut atorreqartarput (soorlu Arctic Circle Race, Ironman)
 - o Peqataasut tamarmiullutik ataaseq 1.500 kr. angullugit tunineqartarpoq
 - o Paamiuniit, Tasiilamiit, Ittoqqortoormiiniit eqqaaniillu peqataasut 3.000 kr. angullugit
- Sinaakutissanut aningaasaliissutit 15 pct.-ii atuarfiunngitsumi aallutanut atorreqartarput peqatigiiffinnit aqqissorneqarsimasunik
- Peqatigiiffit tapiiffigineqartut, minnerpaamik akunnerni sisamani meeqqat inuusuttullu atuangiffeqarnerini aallussissapput ilaasortaangitsut pinerullugit.

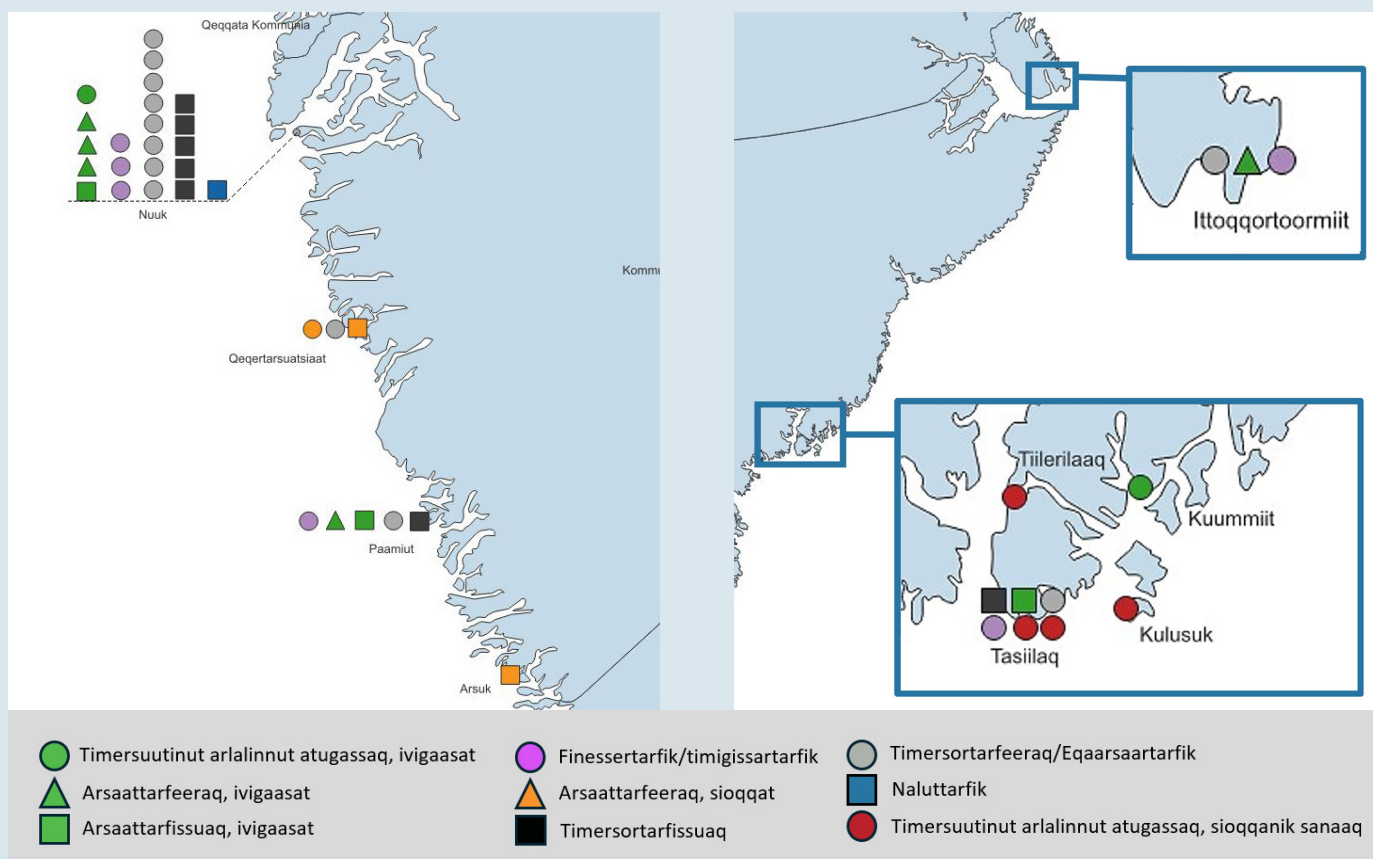
Kommuneqarfik Sermersuumi timersorfiit

Kommuneqarfik Sermersooq timersorfiusinnaasunik 50inik peqarpoq. 2018imiilli sulissutigineqarpoq Inussuk-Atuarfik Nuummiittoq. Suli atorneqalinngilaq, naatsorsuutigineqarporli august 2026-imi atorneqalissasoq (paasissutissaq januar 2026). Timersortarfeeraqarpoq/eqaarsaartarfeeqarpoq. Nuuki illoqarfiit pingaarnersaraat arlalippassuarnik timersorfiusinnaasunik pilik. Nunaqarfinni arfineq-pingasuni arfineq-marlunni timersorfiusinnaasunik peqarpoq, Kapisillit kisimik timersorfiusinnaasumik peqanngillat. Nuummi misissueqqissaarnerit takutippaat, ivigaaraasat taarserneqartariaqartut, issi imerlu aputip aanneraneersoq patsisalluni.

Tabel 9: Kommuneqarfik Sermersooq-mi timersorfiusinnaasut

Illoqarfik/nunaqarfik	Atortut
Ittoqqortoormiit	Arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, sisorarluni majuartaat/majuartaateeraq, fitnessertarfik/timigissartarfik
Nuuk	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeqqat pingasut (ivigaaraasallit), timersortarfissuit tallimat, timersortarfiit/eqaarsaartarfiit, fitnessertarfiit/timigissartarfiit pingasut, naluttarfik, multibaneq (ivigaaraasalik) ujakkaartarfik, sisoraatnik majuartaatit marluk, skatertarfik, golfertarfik
Paamiut	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, fitnessertarfik/timigissartarfik
Tasiilaq	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, fitnessertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik, sisorarluni majuartaat, multibanet marluk
Arsuk	Arsaattarfissuaq (sioqqat)
Kulusuk	Multibaneq (gumminik natilik)
Kuummiit	Multibaneq (ivigaaraasalik)
Qeqertarsuatsiaat	Arsaattarfissuaq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, multibaneq
Tiilerilaaq	Multibaneq (gumminik natilik)
Sermiligaaq	Multibaneq (ivigaaraasalik)
Isertoq	Multibaneq (ivigaaraasalik)

Nunap assinga 6: Kommuneqarfik Sermersuumi immikkut atortut – kitaani kangianilu

Timersortarfíit

Illoqarfinni annerni timersortarfeqarpoq – taamaallaat Ittoqqortoormiit minillugit, timersortarfeeralik/eqaarsaar-tarfílik.

Tabel 10: Idrætshaller i Kommuneqarfik Sermersooq

Sted	Nassuiaaneq atornerqarneralu	Qanoq issusaa aserfallatsaalii-nerlu
Nuuk – Godthåbshallen	Imminut pigisoq, 1969meersoq, 2013imi allanngortitaq. Iluaniipput as-sammik arsaattarfik, fitnessertarfik qitittarfillu. Ammasarfigai ulluinnarni nal. 8-23.30. Siulersuisut ukiumoortumik piffissanik agguasaarput. Peqatigiiffiit timersortarfimmik atuinerit 75 pct-miippoq, atuisut allat 4 pct. Kiisalu atornerqarneq ajorpoq 21 pct. Aallunneqartarput isikkamik arsarneq, suloraneq, volleyball, assammik assammik arsarneq, eqaarsaarnerlu	2015: Kinguaattoorutai 690.000 kr. Aserfallatsaaliortariaqarnera 2017-2027: 569.000 kr.
Nuuk – Inussivik	Kommunep pigaa 2001imiilli. Attartorneqartarneranut nalunaarsukkat pissarsiassaangillat.	2015: Kinguaattoorutai 48.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 108.000 kr. (2021-2027mi naliligaq).
Nuuk – Nussuaq	Kommunep pigaa timersortarfik 1988miilli. Atuarfiit atuinerat 39 pct nal. 8-16, peqatigiiffiit atuinerat 60 pct. (arsar-tartuunerusut atuisuullutik). Atunngiffia 2 pct. Aallutat isikkamik arsarneq, assammik arsarneq, suloraneq.	2015: Kinguuttooruteqanngilaq. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 600.000 kr. (Ingammik ukiuni 2021-2027).
Paamiut	Kommunep pigaa 1981miit. Peqatigiiffiit timersortarfimmik atuinerat piffissap 48 pct.-aniippoq (ingammik assammik arsarneq, taekwondo, nerrivimmi arsaaraneq, suloraneq, isikkamik arsarneq utoqqaallu atuinerat), 23 pct. Atuarfinnut/paaqqinnittarfinnut attartortinneqartarpoq, 11 pct allat atuisut atortarpaat, sinnerani atornerqarneq ajorluni.	2015: Kinguuttooruteqanngilaq. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 2,65 mio. kr. (annerpaartaa ukiuni 2021-2027).

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuinernullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfíit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminggaanneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Nalunaarutini naliliisoqarpoq Kommuneqarfik Sermersuumi timersortarfíit aserfallatsaaliuinermut killilimmik pisariaqartitsisut. Timersortarfíit tamarmik annikitsumik imaluunniit taamaallaat kinguaattooruteqarput, kisianni Paamiuni timersortarfik 2027imut aserfallatsaaliuinermut pisariaqartitsivoq (2,65 mio. kr.).

Inussiviup ingerlanneqarnera namminersortumik ingerlakannersimavoq, aqutsisoqarfilli timersortarfiup pisortaanik ilaannikkut ataatsimeeqateqartarpoq. Annertunerusumik pisisusaqartillugu Kulturimut Sunngiffimullu pisortaq akuersiseqqaarneqartarpoq.

Arlalitsigut misinnartarpoq peqatigiiffiit timersortarfimmi piffissat pissarsiatic atornerq ajoraat, timersortarfimmili pisortaq periarfissinneqanngilaq atuiluarnertortoqarnissaanut iliuseqarsinnaanngornissaanut.

Atortut suleqatigiissutigalugit

- 2025mi 2 mio. kr. immikkoortinneqarsimapput atortunik misissuinissamut atugassatut, kommunep timersornermut atugassarititai suunersut qanorlu atorneqartigisarnersut nalunaarsorniarlugit.
- Kulturimut sunngiffimmullu aqutsisoqarfik pingasunik ingerlaffisatigut atuuttarpoq: Nuuk, kangiani kitaanilu sineriammi. Nuummi ingerlatsivik periusissuikkamik siamasissumik sulisarpoq, kangiani Kitaanilu ulluinnarni namminersortutut ingerlasartut.
- Nuup Timersortarfissuani kommunemeersut timersortarfiup imminut pigisup siulersuisuiniititaqarpoq.

Suleqatiginneq ineriartortitsinerlu

Timersoqatigiit Kattuffiat suleqatigalugu Kommuneqarfik Sermersooq timersuutit piorsarneqarnissaanik salliutitsinialluni aalajangiisimavoq:

1. Innuttaasut amerliartornerat ilutigalugu naammattunik atortussanik sanaartortoqassaa kinguuttoornerit killilersimaartinniarlugit
2. Assigiinngitsunik atorneqarsinnaasunik atortoqarnissaq – silami atorneqarsinnaasunik aamma imaqarpoq, eqaatsumik atorneqarsinnaasussat pioreersunillu atoluanaerunissaq siunertaralugu.

Kommunep pilersaarusionermet periusissiaa 2023meersoq aalajangersimasunik anguniagaqarpoq:

- Sumiiffiit atorluarneqartartut 50 pct.-ii timip aalatinneranut qasuersaartarfittullu atorneqassapput.
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani atortut nammineerluni aqqissuiffineqarsinnaasut atorsinnaasullu pilersinneqassapput.
- Meeqqat inuusuttuaqqallu timiminnik atuinerat ullormut akunnermik sivikinnerpaamik sivirususeqartassaaq, 10 pct.-imik qaffariaateqarluni.

Kommunep kissaatigaa assigiingitsorpassuarnut atorluarneqarsinnaasumik timersorfissaqalernissaq, utoqqaat timersornissaannut, fitnessimut, eqaarsaarnermut, atletikkimut, qallornermut, crossfit'imut, isikkamillu arsarnermut atorneqarsinnaanngorlugu aqqissuussamik. Taakku saniatigut pilersaarusioneqassapputtaaq:

- Sunngiffimmi pas'sit naluttarfimmullu akeqanngitsumik isertarsinnaanissaq
- Nuussuarmi sisorarfimmu majartaateeraq
- 6-17inik ukiulinnut ukioq ataaseq timersortarfimmut ilaasortaasinnaanngornissaq
- Ivigaaraasat, sioqqanik sanaat arsaattarfiit, multibaret, sisorarluni majartaatit, silami timigissartarfisat atortussai allanilu sunngiffimmi aallunneqarsinnaasussat.

SDU